

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра китайської філології
Кваліфікаційна робота
з китайської філології на тему:
**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО
У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ КАРТИНАХ СВІТУ
(НА МАТЕРІАЛІ КИТАЙСЬКОЇ Й УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)**

Студента групи Мкит 53-22
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми Східна філологія:
Китайська мова і література, переклад,
методика навчання
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.06 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – китайська
Сімоніки Євгенія Борисовича
Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц. Любимова Ю. С.

Допущений до захисту

« ___ » _____ 2023 року

Завідувач кафедри

_____ *Любимова Ю.С.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	9
1.1 Термін «концепт» та аспекти його вивчення	9
1.2 Концепт як основна одиниця мовної картини світу	12
1.3 Поняття вербалізації концепту	18
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО В КИТАЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ	23
2.1 Методологія дослідження концепту БАГАТСТВО у фразеологічних картинах світу	23
2.2 Концепт БАГАТСТВО як важлива лінгвокогнітивна структура мовної картини світу в сучасній китайській та українській мовах.....	33
2.3 Критерії відбору матеріалу для дослідження вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологічних картинах китайської і української мов	35
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО У ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КИТАЙСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ	41
3.1 Засоби вербалізації поняття БАГАТСТВО в сучасній китайській мові... 42	
3.2 Лексико-семантичний аналіз та класифікація китайських фразеологізмів чен'юй із вербалізованим концептом БАГАТСТВО в сучасній китайській мові ..	56
Висновки до розділу 3	64
РОЗДІЛ 4. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО У ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ	67
4.1 Засоби вербалізації поняття БАГАТСТВО в сучасній українській мові	67
4.2 Лексико-семантичний аналіз українських фразеологізмів із вербалізованим концептом БАГАТСТВО в сучасній українській мові	70

	3
Висновки до розділу 4	75
ВИСНОВКИ.....	79
РЕЗЮМЕ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

Багатство завжди привертало увагу людей у різних епохах та культурах, оскільки воно визначає якість життя, соціальний статус та можливості кожної окремої особи і спільноти в цілому. У сучасному світі ознаки та уявлення про багатство переживають зміни під впливом глобалізації, економічних турбулентностей та зміни соціокультурних цінностей.

Мовна картина світу формується під впливом різноманітних культурних, історичних та соціальних чинників. Сучасні технології, інтернет та глобальні комунікації також впливають на сприйняття та визначення багатства. Концепт БАГАТСТВО стає важливою складовою цієї структури, оскільки він відображає спосіб, яким суспільства сприймають, розуміють і оцінюють матеріальні та фінансові ресурси. В одному суспільстві багатство може асоціюватися з матеріальними благами, якими володіє людина, такими як гроші, нерухомість або розкоші, в той час як в іншому це поняття може включати в себе духовні цінності, знання, інтелектуальні досягнення і глибокі міжособистісні зв'язки.

Дослідження вербалізації цього концепту може розкрити цікаві аспекти різних підходів до багатства в різних культурах та мовах. Воно сприяє розумінню, як суспільства виражають свої цінності та погляди через мову та виразні засоби.

Одним з мовних інструментів, що дозволяє виразити та закріпити певні концепти, ідеї або образи в мовленні більш точно та виразно, є фразеологія. Фразеологізми нерідко мають метафоричний чи символічний характер, що робить їх особливо ефективними для передачі суті певного концепту. Таким чином, вони можуть створювати багатогранні асоціації та відтінки у мовленні, допомагаючи краще розкрити і розуміти той чи інший концепт.

Дослідження вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологічних одиницях китайської і української мов є актуальним, оскільки воно сприяє кращому розумінню культурних відмінностей у сприйнятті цього поняття. Воно також розкриває мовні особливості та сприяє покращенню міжкультурної комунікації.

Незважаючи на інтерес науковців, багато аспектів цього концепту залишаються недослідженими, і це відкриває широкий простір для подальших досліджень та аналізу, особливо сьогодні, коли як в Китаї, так і в Україні спостерігається перегляд цінностей і формується нова картина світу.

Мета нашого дослідження полягає у вивченні вербалізації концепту БАГАТСТВО у китайській і українській фразеологічних картинах світу.

Для реалізації мети дослідження сформульовано такі **завдання**:

- проаналізувати теоретичну базу поняття «концепт» у мовознавстві та інших науках;

- здійснити етимологічний та компонентний аналіз лексеми «багатство» в сучасних китайській і українській мовах з метою виявлення їхніх походження і структури в мовних системах обох культур;

- дослідити лексико-семантичні особливості фразеологізмів, що вербалізують концепт БАГАТСТВО, в сучасних китайській і українській мовах;

- провести порівняльний аналіз вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологізмах китайської і української мов з метою виявлення спільних та відмінних особливостей у вираженні цього концепту.

Об'єктом дослідження є концепт БАГАТСТВО в китайській і українській фразеологічних картинах світу.

Предметом дослідження є вербалізація концепту БАГАТСТВО в китайській і українській фразеологічних картинах світу.

Матеріал дослідження включає 92 китайськомовні фразеологізми чен'юй і 93 фразеологізми українською мовою, що вербалізують концепт БАГАТСТВО, дібрані методом суцільної вибірки.

Нами було використано низку загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних **методів** роботи: *описовий метод* для описання фразеологічних одиниць, які виражають концепт БАГАТСТВО у китайській і українській мовах; *аналіз* з метою розглянути фразеологічні одиниці з точки зору їхньої семантики, структури та вживання в мовленні; *синтез* для об'єднання отриманих даних і висновків;

узагальнення для формулювання загальних висновків на основі отриманих результатів; *індукція* і *дедукція* для виявлення загальних закономірностей і їхніх причин і застосування цих закономірностей до конкретних випадків у вивченні фразеологічних одиниць, які вербалізують концепт БАГАТСТВО, відповідно; *порівняльний аналіз* для порівняння фразеологічних одиниць, які виражають поняття БАГАТСТВО в обох мовах; *класифікація* для групування фразеологічних одиниць за спільними ознаками; *етимологічний аналіз* для вивчення походження та еволюцію слова «багатство»; *контекстуальний аналіз* для дослідження, як саме використовується поняття БАГАТСТВО в різних фразеологічних одиницях; *компонентний аналіз* з метою розкрити структурні елементи лексем, що виражають концепт БАГАТСТВО в китайській мові; *лінгвокультурний аналіз* для інтерпретації фразеологізмів у контексті культурної специфіки китайської і української мов.

Наукова новизна полягає в тому, що нами було додатково висвітлено теоретичні засади дослідження поняття «концепт», уперше здійснено етимологічний та компонентний аналіз лексеми «багатство» в сучасних китайській і українській мовах з метою виявлення їхніх походження і структури в мовних системах обох культур, уперше досліджено лексико-семантичні особливості фразеологізмів, що вербалізують концепт БАГАТСТВО, в обох мовах, а також проведено порівняльний аналіз вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологізмах китайської і української мов з метою виявлення спільних та відмінних особливостей у вираженні цього концепту.

Теоретичне значення нашої роботи полягає у поглибленні наукових досліджень фразеологічних одиниць китайської та української мов, що в свою чергу має велике значення для глибшого розуміння мовної картини світу цих двох культур. Таке дослідження сприяє поглибленню культурного розуміння, а також виявленню подібностей і відмінностей в сприйнятті та вираженні концепту багатства і не тільки у двох різних культурах. Воно може бути корисним для лінгвістів, культурологів, соціологів та інших дослідників, що цікавляться вивченням мови та культури.

Практичне значення нашої роботи полягає у можливості використання отриманих результатів як додаткових ресурсів в рамках дисципліни «Китайська мова», «Фразеологія» у вищій школі, для досліджень у галузі лінгвокультурології, а також у розробці рекомендацій для покращення міжкультурного спілкування.

Апробація результатів дослідження відбулася у рамках міжнародної студентській науково-практичній відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови», (Київ, 2023). Результати роботи були опубліковані у вигляді тез у збірнику матеріалів до міжнародної науково-практичної відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови».

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загального висновку до всієї роботи та списку використаних джерел.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, вказано на її актуальність, визначено об'єкт, предмет, матеріал, мету та завдання дослідження, відзначено наукову новизну, теоретичну і практичну важливість отриманих результатів, а також викладено методи, які були використані в дослідженні.

У першому розділі нами було досліджено концепти як ключові ментальні одиниці та аспект вербалізації концептів.

Другий розділ присвячено дослідженню методів, які науковці застосовують під час вивчення концептів.

У третьому розділі даної роботи ми провели аналіз лексеми «багатство» в китайській мові, проаналізували 92 фразеологізми чен'юй з вербалізованим концептом БАГАТСТВО, визначили основні семантичні групи та лексико-семантичні особливості даних фразеологізмів.

У четвертому розділі дослідженні було проаналізовано лексему «багатство» в українській мові та на основі дослідження 93 фразеологізмів із вербалізованим концептом «багатство», після чого нами було проведено лексико-семантичний аналіз даних фразеологізмів.

Список використаної літератури містить 57 найменувань праць вітчизняних та зарубіжних науковців.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТІВ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Усі наші думки, мовлення та сприйняття ґрунтуються на концептах. Вони відображають наші уявлення про реальність та визначають той спосіб, яким ми сприймаємо події навколо нас. Концепти допомагають нам утворювати узагальнені уявлення про світ, що спрощує взаємодію з ним.

Актуальність вивчення концептів у сучасному мовознавстві важлива не лише для розуміння структури мови, але й для глибокого аналізу нашого сприйняття світу. Концепти відіграють ключову роль у формуванні нашого мислення та сприйнятті навколишнього середовища. Вони є основою мови, допомагаючи нам упорядковувати інформацію та сприймати світ навколо нас.

1.1. Термін «концепт» та аспекти його вивчення

Поняття «концепт» використовується в різних наукових галузях для опису ментальних одиниць, які відображають наше знання про світ. Концепти дозволяють нам категоризувати світ, виділяти в ньому предмети і явища, які мають спільні ознаки.

Б. Рудзька-Остин (1988), Д. Герартс (1997), В. Еванс, М. Грін (2006) розглядають концепт як ментальну одиницю, яка відображає у свідомості людини узагальнене уявлення про предмет, явище, властивість, дію тощо. Концепти є основою для формування мовних значень, і вони дозволяють людям розуміти один одного, спілкуватися про навколишній світ та свої думки та почуття. Концепти використовуються в різних сферах людської діяльності, таких як пізнання, мислення, мова, спілкування, навчання тощо. Вони є основою для нашого розуміння світу і для нашого спілкування один з одним, а тому безперечно тісно пов'язані з мовознавством.

Мовознавство є міждисциплінарною наукою, яка в свою чергу тісно пов'язана з іншими науками, такими як філософія, когнітивна психологія, логіка, культурологія, історія, соціологія і багато інших. Це пов'язано з тим, що мова є складним явищем, яке має багато аспектів, дослідити яке можна лише через призму інших наук. Щоб краще зрозуміти концепти в сучасному мовознавстві, розглянемо, як вони представлені в деяких інших гуманітарних науках.

У філософії концепти є фундаментальними блоками нашого мислення і розуміння світу, що нас оточує. Вони відображають собою найвищу абстракцію ідеї, яка може бути витлумачена і оброблена нашим інтелектом. Кожен концепт відкриває перед нами велику область можливих роздумів і розглядів, і створює основу для формування наших переконань, світогляду, ідентичності та сприйняття реальності (Кант, 1781). Концепти допомагають нам не лише розуміти світ, але й надають йому значення. Вони дозволяють нам впоратися з безмежністю інформації, якою ми володіємо, організувати її і надавати структуру нашому досвіду. Усі наші роздуми, від моральних розглядів до наукових теорій, ґрунтуються на концептах. Вони виступають як мовні або символічні мости, якими ми переходимо від спостережень до аналізу, від фактів до думок.

У когнітивній психології концепт розглядається як одиниця ментальної репрезентації. Концепти є результатом пізнання світу людиною. Це ментальна структура, яка використовується для організації та представлення інформації в мозку людини. Вони є фундаментальними для когнітивних процесів, таких як сприймання, мислення, пам'ять та вирішення завдань. Концепти складаються з різних компонентів, таких як образи, знання, асоціації та ін. Кожен концепт представляє собою категорію або клас об'єктів, подій, абстрактних ідей або інших явищ, які мають спільні характеристики чи властивості. Концепти використовуються для категоризації, класифікації та інтерпретації інформації, що надходить до нас. Вони дозволяють нам легше здійснювати вибірки зі свого досвіду та навчання, і спрощують нашу здатність аналізувати, приймати рішення та реагувати на навколишнє середовище. Крім того, концепти можуть змінюватися,

розширюватися та переглядатися внаслідок нового досвіду та навчання, що відбувається протягом життя людини (Денет, 1991).

У культурології концепт відіграє важливу роль як абстрактна ідея або поняття, яке використовується для аналізу, розуміння та пояснення різних аспектів культури та суспільства. Концепти в культурології можуть бути різнорідними і включати в себе ідеї, цінності, символи, структури, процеси, тенденції та інші аспекти культурного життя (Гіртз, 1973). Концепти в культурології допомагають дослідникам узагальнювати і аналізувати складні явища, що відбуваються в культурі. Вони допомагають виокремлювати основні тенденції і взаємозв'язки між різними культурними аспектами, такими як мистецтво, релігія, мова тощо.

Зв'язок мовознавства з наведеними вище, а також іншими науками може виражатися в таких формах як:

1) *взаємопроникнення методів і теорій*: взаємодія мовознавства із іншими науками, такими як антропологія, соціологія, історія та літературознавство, дозволяє отримати більш повний та глибокий розгляд явищ мови в соціокультурному контексті;

2) *спільні дослідження*: мовознавці, філософи, когнітивні психологи та культурологи часто співпрацюють у спільних дослідженнях, таких як вивчення мовних картин світу або мовних моделей;

3) *взаємозбагачення знань*: результати досліджень у мовознавстві, філософії, когнітивній психології і культурології можуть використовуватися для кращого розуміння мови, мислення і культури.

Таким чином, взаємодія мовознавства з іншими науками сприяє розширенню наших знань про мову як складний соціокультурний феномен. Це дозволяє краще розуміти природу мови, її вплив на людське мислення та культуру в цілому, а також забезпечує розвиток нових технологій, які спрощують взаєморозуміння між різними мовами та культурами.

Розглянемо детальніше теоретичні засади вивчення концептів у сучасному мовознавстві.

1.2. Концепт як основна одиниця мовної картини світу

Термін «концепт» використовується в різних лінгвістичних дисциплінах, і до цього часу не існує єдиного, загальноприйнятого визначення. Це свідчить про багатоаспектність і складність концепту, оскільки існують різні шляхи його можливого теоретичного визначення.

О. Єфименко (2005, с. 2-3) розглядає концепт як комплексне ментальне утворення, що існує у свідомості і відображає реальний, об'єктивний світ. Це уявлення має широкий спектр значень, які охоплюють різноманітні аспекти явища у контексті навколишньої дійсності. Концепт також віддзеркалюється у словесній формі мови та є результатом взаємодії із системою певної мови.

С. Жаботинська зазначає, що у вузькому контексті термін «концепт» відносять до поняттєвого компонента значення слова, який дослідники називають різними термінами, такими як денотат, десигнат, сигніфікат, лексичне поняття або референт. У широкому змісті, термін «концепт» використовується у контексті когнітивного підходу до мовних знаків (*Принципи лінгвокогнітивного аналізу і феномен полісемії. Проблеми загального, германського та слов'янського мовознавства*, 2008, с. 54).

О. Мельничук (2006) виділяє два підходи до розуміння концепту:

- 1) логічний підхід розглядає концепт як смисл слова, тобто сукупність ознак, що характеризують предмет, явище, властивість, дію тощо;
- 2) філософський підхід розглядає концепт як загальну думку, формулювання, тобто узагальнене уявлення про предмет, явище, властивість, дію тощо.

Ці підходи мають загальне значення, оскільки вони не враховують всі аспекти концепту, такі як його ментальна природа, його роль у мовленні, його зв'язок з культурою.

Серед видатних українських мовознавців, які приділяли особливу увагу вивченню концептів, варто згадати дослідження М. П. Кочергана. У своїй праці (2010) М. П. Кочерган розглядає поняття концепту як ключовий елемент мови та

культури. Він підкреслює, що концепти є важливими не лише для лінгвістичного аналізу, але й для розуміння глибоких культурних різниць та специфіки сприйняття світу різними народами. У його роботі концепти розглядаються як віддзеркалення уявлень та цінностей, які вкладаються в мову, що робить їх ключовими для розуміння міжкультурних комунікацій.

Серед різноманітних визначень концепту можна виділити спільні риси та сформулювати узагальнене визначення для цього поняття в сучасному мовознавстві: концепт – це універсальна, глобальна одиниця ментального рівня, що представляє собою чітко структуровану систему знань людини про матеріальний і духовний світи, які оточують її. Це узагальнене уявлення про предмет, явище, властивість, дію тощо, яке сформувалося в результаті людської діяльності та закріпилося в мові. Він є основною одиницею мовної картини світу, оскільки це база для формування мовних значень. Концепт віддзеркалює унікальні аспекти реальності через мовний вираз та взаємодіє з розумом, пам'яттю, культурою та психікою. Концепт також виконує важливу оцінну функцію, допомагаючи людині сприймати та розуміти оточуючий світ у контексті її власного досвіду та культурних впливів.

У мовознавстві існує чимало різних підходів до класифікації концептів, оскільки ці терміни відображають не лише мовні одиниці, але й уявлення, ідеї, цінності та вірування різних культур і спільнот. Кожен підхід додає нові шари розуміння концептів у контексті мовної культури та когнітивної науки.

М. Полюжин (2009) на основі праць інших дослідників виділяє в сучасній лінгвістиці кілька типів концептів, які відрізняються за змістом, мовною репрезентацією, ступенем інтеграції семантичних структур та роллю у структурі мовного значення.

За змістом концепти можна розділити на такі типи:

- концепт-уявлення (мисленнєва картинка);
- концепт-схема;
- концепт-фрейм;
- концепт-сценарій;

- концепт-конструкт;
- концепт-інсайт;
- концепт-гештальт.

За мовною репрезентацією концепти можна розділити на такі типи:

- рамкові концепти;
- концепти дії.

За ступенем інтеграції семантичних структур концепти можна розділити на такі типи:

- суперконцепти;
- макроконцепти;
- базові концепти;
- мікроконцепти.

За роллю концепту у структурі мовного значення концепти можна розділити на такі типи:

- концепти-класифікатори;
- інтегрувальні концепти;
- концепти-усунення (*Типологія й аналіз концептів*, 2009, с. 82).

Поза запропонованою класифікаційною схемою вище існують й інші підходи до типологізації концептів. Різні вчені вказують на різноманітні аспекти, які можуть бути враховані при класифікації концептів, такі як їхні культурні, історичні, соціальні та когнітивні аспекти тощо.

Наприклад, Ж. Краснобаєва-Чорна (2007, с. 49-50) пропонує класифікаційну схему для концептів, яка включає три основні аспекти:

1) історико-культурний параметр: концепти поділяються на світові та національні;

2) ціннісно-соціологічний параметр: концепти можна класифікувати як матеріальні, духовні (включаючи пізнавальні, інтелектуальні, моральні, філософські, правові, релігійні), а також політичні, екологічні та економічні;

3) когнітологічний параметр: концепти можна поділити за генетичним параметром на первинні та вторинні, за структурним параметром на прості та складні, мікро- та макроконцепти, а також за семантичним параметром на концепти-мінімум, концепти-максимум та енциклопедичні додатки.

На думку Ж. Краснобаєвої-Чорної, існують можливі додаткові класифікації концептів. Їх можна розділити за соціолінгвістичними параметрами на етнокультурні, соціокультурні та індивідуально-культурні.

З лінгвокультурологічної перспективи, концепти можна поділити на дві категорії: рамкові та з щільним ядром. Рамкові концепти відзначаються широким спектром асоціацій та можуть бути використані в багатьох різних напрямках. Їхні значення можуть залежати від контексту, у якому вони вживаються. Концепти з щільним ядром навпаки мають більш чітку та стабільну структуру, їх значення майже не змінюються, а вони відображають більш жорстко визначений образ чи ідею (*Класифікаційні параметри концепту ЖИТТЯ*, 2007, с. 49–50).

За типом знання та відображення дійсності, закріпленої за концептами, Н. В. Ставчук пропонує таку класифікацію:

- концепти – уявлення: відображення у мові за допомогою лексичних одиниць конкретної семантики. Ці одиниці часто визначаються словниковими дефініціями, які перераховують чуттєво сприймані ознаки предмета номінації;

- схеми – концепти: узагальнені просторово-графічні або контурні схеми, які відображають концепт;

- поняття – концепти: ці концепти відображають найзагальніші та найістотніші ознаки предмета чи явища, які відображають раціональне їх розуміння та осмислення;

- фрейми: багатокомпонентні концепти, які представляють собою мислиму цілісність їх складових частин, що включають стандартні знання про предмет або явище;

- сценарії: послідовність подій у часі, які включають стереотипні епізоди з рухом чи розвитком;

• гештальти: комплексні, цілісні розумові структури, які впорядковують різноманітні окремі явища у свідомості (*Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики*, 2018, с. 8).

У своїй праці А. Вежбицька (1992, с. 208) представляє класифікацію концептів за рівнем смислового наповнення, а саме:

• ядерні концепти – це концепти, які мають повний обсяг смислового наповнення. Вони становлять основу для розуміння світу і культури. Ці концепти утворюють основні категорії, які є загальними для більшості людей і культур. Вони визначають базові поняття, що є важливими для взаєморозуміння і спілкування у мові. Наприклад, у багатьох культурах ядерні концепти можуть включати у себе поняття часу, простору, числа, сім'ї, природи тощо;

• периферійні концепти – це концепти, які мають неповний обсяг смислового наповнення. Ці концепти можуть бути більш конкретними та специфічними для певних культур чи соціальних груп. Вони відображають відмінності в способах сприйняття та вираження ідеї в різних соціокультурних середовищах. Периферійні концепти можуть включати у себе поняття, що виникають з історії, традицій, релігії або інших аспектів культури.

Вежбицька пояснює, що ядерні концепти є основою для мови і мислення. Вони є загальними для всіх людей і культур. Периферійні концепти, з іншого боку, можуть бути різними в різних культурах.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях в Китаї висвітлюється значущість поняття «концепт» як ключового компонента розуміння культурної специфіки та мовної ідентичності. Визначення «концепту» як вербалізації абстрактного символічного світу, що насичується національними особливостями і відображає структуру мови та менталітету, вказує на те, що мова не лише є способом спілкування, але це і є носій унікальних цінностей, переконань і традицій кожної культури. Згідно з підходом Ян Мінтяня (2009), концепт є важливим елементом національної ідентичності, який виражається через мову. Це не просто слова або вирази, а складні символічні структури, що несуть у собі глибокий смисл та

культурний спадок. У розумінні концепту об'єднуються унікальні аспекти мислення, віровідношення, соціальної структури та історичних подій, що визначають специфіку даної культури. Цей підхід до розглядання концепту в контексті культурної ідентичності надає можливість краще зрозуміти внутрішній світ різних народів та їхні особливості сприйняття навколишньої дійсності. Кожна культура має свої власні уявлення про світ, що відображається у її мові та концептах. Це сприяє збереженню і передачі культурних цінностей через покоління та сприяє розвитку міжкультурного розуміння.

У китайській культурі існують підходи до тлумачення поняття «концепт». Наприклад, у Великому словнику китайських ієрогліфів (1996) цей термін сприймається як результат мислительної активності, який відображає основні характеристики об'єкта. Цей підхід підкреслює глибокий зв'язок між мисленням та вираженням ідей у мові. Він наголошує, що концепти не лише віддзеркалюють абстрактні ідеї, але й формуються через активність розуму, в якій обробляються та узагальнюються відомості про світ. Такий підхід відкриває шлях для дослідження когнітивних процесів утворення концептів і розкриває, як мова відображає наше сприйняття навколишнього світу.

У сучасних китайських дослідженнях Лю Є і Фу Сяо Лань (2005) увага звернута на вивчення явища комбінування концепцій, яке полягає у поєднанні двох або більше концепцій у новий, що називається комбінованою концепцією. У їхній статті запропоновано, що у майбутніх дослідженнях слід інтегрувати наявні експериментальні явища та теоретичні моделі, звертати увагу на часовий процес комбінування концепцій, глибоко вивчати роль контексту та систематично досліджувати характеристики і категорійні особливості комбінованих концепцій.

Ван Чунь Хуа (2004) називає систему концептів в людському мозку величезною та складною структурною системою і порівнює її з пірамідою. На його думку, концепти відображають об'єктивні реалії у вигляді особливих образів у людському мозку, які потім впорядковуються та структуруються за допомогою мислення.

Аналізуючи ці трактування і класифікації, можна зрозуміти, що сприйняття та визначення концептів не тільки культурно залежні, але й індивідуально варіативні. Вони відображають багатшаровість та складність сприйняття світу кожним із нас, взаємодіючи з нашими особистими досвідом, соціокультурним контекстом та культурною спадщиною суспільства.

1.3. Поняття вербалізації концепту в сучасних лінгвістичних студіях

Вербалізація концептів може бути вкрай тонким процесом, оскільки вона пов'язана з культурними, історичними та соціокультурними контекстами. Різні мови можуть мати різні способи виразити один і той же концепт, що відображає різноманітність людського мислення та сприйняття світу через мову.

Е. Сапір у своїй роботі (1921) досліджує складний взаємозв'язок між мовою, культурою та інтелектуальним розвитком людини. Його аналіз зосереджений на тому, як мова впливає на наше сприйняття світу та наші мисленнєві процеси. Автор вказує на те, що мова не лише передає існуючі концепти, але також формує їх. Він досліджує, як мовлення віддзеркалює культурні цінності, традиції та спосіб мислення суспільства, і як різні мовні групи мають різні концептуальні рамки, що може призводити до різних сприйняття одних і тих самих явищ в різних культурах.

Дж. Лакофф і М. Джонсон (1980) у своїй праці розглядають, як метафори стали не тільки складовою мови, але і важливим чинником у нашому сприйнятті та розумінні світу. Автори доводять, що багато абстрактних або абсолютно абстрактних концепцій в нашому розумінні будуються на основі метафор, які стають для нас невидимими та відчуженими. Вони аналізують, як метафори стали не тільки складовою мови, але і важливим чинником у нашому сприйнятті та розумінні світу.

Е.К. Траугот (2013) розглядає мовні конструкції як ментальні концепти, які змінюються з часом. Вона аналізує, як ідеї, поняття та концепції виражаються через мовні конструкції та як ці конструкції можуть змінюватися протягом історії мови.

Це дослідження дає можливість краще зрозуміти, як мовленнєві конструкції відображають культурні зміни, технологічний прогрес, соціокультурні трансформації та інші аспекти життя суспільства.

Розглянемо декілька трактувань поняття вербалізації.

Вербалізація – це складний процес перетворення абстрактних концепцій і семантичних структур, які виражені у математичних або формальних аксіомах, у зрозумілі природні мовні вислови (Мустафа, Кіт & Донгілі, 2006, с. 1).

В. М. Смаглій розглядає вербалізацію як мозаїку, яка складається зі словесних блоків, що фіксуються у словниках і які визначають та розкривають суть таких явищ, як мова, слово, мовлення, спілкування та інші пов'язані з ними аспекти. Ця мозаїка віддзеркалює багатосаровість і глибину розуміння цих ключових понять у нашому світі (*Комплексний концепт WORD / LANGUAGE / SPEECH з позицій дуального мовознавства*, 2021, с. 199).

Посилаючись на дослідження Е. Сапір, можна зазначити, що вербалізація відображає відношення між мовою та досвідом (*Conceptual Categories in Primitive Languages*, 1931, с. 74). Це означає, що мовлення людини передає її власний досвід відчуттів та сприйняття. У цьому контексті вербалізація не лише перетворює абстрактні думки на слова, але й відтворює внутрішній світ особистості через мовні конструкції. В процесі вербалізації людина виражає свої власні переживання, відчуття та емоції, намагаючись поділитися ними з іншими. Мова стає засобом не лише комунікації, але й вираження внутрішнього світу особистості, роблячи можливим співпереживання та сприйняття досвіду одного із боку інших. Цей аспект вербалізації відображає глибокий зв'язок між мовою та людським досвідом, підкреслюючи їхню взаємодію та важливість у формуванні розуміння світу.

Вербалізація є проміжним етапом між матеріальним і ментальним етапами (Арієвіч, Хенан, 2005), який відбувається спочатку у формі відкритого мовлення (складається зі слів, які вимовляються вголос або вербалізуються так, що їх можуть почути інші) і потім переходить у закрите мовлення (тихе мовлення, внутрішнє мовлення), або мову без звуку, тобто власного голосу у себе в голові без руху будь-

яких частин тіла, таких як губи, язик чи руки, що є останнім етапом перед ментальним етапом (Джонс, 2009).

Із зазначеного вище можна зробити висновок, що цей процес включає в себе перетворення ідеї або концепту у словесний вираз. Спочатку ідея висловлюється відкритою мовою, через звукові сигнали, які можуть бути сприйняті іншими людьми. Після цього вираз переходить у внутрішню мову, де він може існувати як мова без звуку, тобто як внутрішній діалог або мова думок.

Цей процес є важливим для розвитку мови та мислення людини, оскільки він допомагає перетворити неявні ідеї у конкретні словесні вирази, які можна сприймати та розуміти. У контексті психолінгвістики та когнітивної психології вербалізацію можна вважати ключовим аспектом вивчення способів, якими люди сприймають та виражають свої думки та почуття. Цей процес також важливий у вивченні обробки природної мови, де алгоритми можуть бути навчені розуміти та інтерпретувати вербалізований текст.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі ми дослідили концепт як ментальну одиницю та встановили, що вони є ключовим елементом в категоризації світу та полягають в основі мовної комунікації. Концепти є фундаментальними для пізнання, мислення, пам'яті та сприймання світу навколо нас. Вони не лише допомагають нам розуміти світ, але й відображають наші переконання, світогляд і ідентичність.

У цьому розділі ми також розглянули взаємозв'язок мовознавства з іншими гуманітарними науками, такими як філософія, когнітивна психологія та культурологія. Цей взаємозв'язок виявляється в спільних методах досліджень, спільних дослідженнях та взаємозбагаченні знань. Це підкреслює важливість вивчення концептів у мовознавстві як основи для розуміння мови та її взаємодії з іншими аспектами людської культури та пізнання світу.

Нами також було розглянуто поняття концепту як основної одиниці мовної картини світу. На основі аналізу наукових джерел було сформульовано такі висновки:

1. Концепт – це складне ментальне утворення, яке відображає узагальнене уявлення про предмет, явище, властивість, дію тощо. Він є основою для формування мовних значень, оскільки відображає унікальні аспекти реальності через мовний вираз.

2. Концепт взаємодіє з розумом, пам'яттю, культурою та психікою людини, відображаючи багат шаровість та складність сприйняття світу кожним із нас.

3. Концепти є ключовим поняттям у когнітивній лінгвістиці, оскільки допомагають зрозуміти взаємозв'язок між мовою, мисленням та культурою.

Окрім цього, в даному розділі було досліджено важливий аспект мовознавства та когнітивної психології – вербалізацію концептів. Встановлено, що вербалізація визначається як складний процес перетворення абстрактних концепцій у зрозумілі природні мовні вислови. Цей процес є ключовим у формуванні розуміння світу та сприйняття його через мову. Зроблені висновки можна узагальнити таким чином:

1. Вербалізація концептів тісно пов'язана з культурними, історичними та соціокультурними контекстами.

2. Мова не лише передає існуючі концепти, але також активно формує їх. Вербалізація віддзеркалює культурні цінності, традиції та спосіб мислення суспільства, що може призводити до різних сприйнятів одних і тих самих явищ в різних культурах.

3. Метафори грають важливу роль у нашому сприйнятті та розумінні світу. Вони допомагають конкретизувати абстрактні концепції та зробити їх зрозумілими для нас.

4. Процес вербалізації включає в себе перетворення ідеї або концепту спочатку у відкрите мовлення, а потім у внутрішню мову, яка може існувати як мова

без звуку у вигляді внутрішнього діалогу або мови думок. Це є важливим етапом у розвитку мови та мислення людини.

Отже, вербалізація концептів відіграє ключову роль у формуванні нашого сприйняття світу, комунікації та розвитку наших внутрішніх світів. Цей процес розкриває глибокий зв'язок між мовою, культурою та інтелектуальним розвитком людини.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО В КИТАЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

О. О. Селіванова вбачала важливість вивчення концептів у сучасному мовознавстві як важливу складову загальної наукової картини світу. Її підхід передбачав аналіз концепцій у комплексі з іншими науковими парадигмами, такими як теорія пізнання, інформаційні технології, комп'ютерне моделювання, психологія та інші галузі знань (*Сучасна лінгвістика. Напрямки та проблеми*, 2008, с. 419).

Цей підхід вказує на необхідність інтеграції мовознавства з іншими суміжними дисциплінами для глибшого розуміння природи концептів та їхнього впливу на людську свідомість. Такий інтегрований підхід до вивчення концептів допомагає створити більш повне та комплексне уявлення про їхню роль у людському мисленні та мовленні, що є ключовим для розвитку як мовознавства, так і суміжних наукових дисциплін.

У сучасному світі вивчення концептів стало ключовим напрямком у мовознавстві та інших галузях науки. Визначення конкретних методів, методик і аналізів у дослідженні мовних одиниць, які втілюють певний концепт, залежить від конкретних завдань, які перед собою ставлять дослідники.

Розглянемо найсучасніші та найактуальніші методи дослідження цих концептів.

2.1. Методологія дослідження концепту БАГАТСТВО у фразеологічних картинах світу

У науковому вивченні концептів існує розмаїття підходів, які використовують дослідники для їхнього опису та аналізу. Як відзначено А.П. Мартинюком, у сфері когнітивної лінгвістики виникло щонайменше сім напрямів для аналізу концептів: онтологічний, логічний, лінгвокультурологічний,

поетологічний, психолінгвістичний, семантико-психологічний та дискурсивний (*Перспективи дискурсивного напрямку дослідження концептів*, 2009, с. 14–18). Проаналізуємо їх детальніше:

- *онтологічний підхід*: цей напрям аналізу спрямований на вивчення сутності концепту, його існування та відношення до інших концептів у світі. Він допомагає розкрити глибинні аспекти концепту, його універсальність і відмінності;

- *логічний підхід*: цей підхід вивчає логічні зв'язки та структури, які визначають концепт, розглядаючи його внутрішню логіку та послідовність;

- *лінгвокультурологічний підхід*: цей підхід зосереджується на вивченні тісних взаємозв'язків між мовними концептами та культурним контекстом, в якому вони використовуються, та дозволяє виявити, як кожна культура розуміє певний концепт, які емоції, стереотипи та цінності пов'язані з цим концептом в різних культурах;

- *поетологічний підхід*: цей напрямок аналізу концентрується на літературних та художніх вираженнях концептів. Він дозволяє розглянути, як концепти використовуються в поезії, прозі та інших літературних творах, вивчаючи їхню символіку та виразні можливості;

- *психолінгвістичний підхід*: цей підхід досліджує, як концепти сприймаються та обробляються в людському розумі. Він вивчає когнітивні процеси, які супроводжують сприйняття концептів, розглядаючи психологічні аспекти їхнього розуміння. Семантико-психологічний підхід: цей підхід зосереджений на вивченні семантичних властивостей концепту та його взаємодії з людським психічним досвідом. Він розкриває, як концепти впливають на наші почуття, емоції та сприйняття світу навколо;

- *дискурсивний підхід*: цей напрямок вивчення зосереджується на тому, як концепти використовуються у текстах та дискурсах. Він аналізує, як концепти взаємодіють з іншими мовними одиницями та як вони відтворюються у різних текстових контекстах.

Г. Заньковська (2015, с. 103) розглядає традиційні методи, які лінгвісти використовують для вивчення концептів. Один із цих методів — це метод суцільної

вибірки, що полягає у відборі певної кількості номінацій для подальшого аналізу. Ще один важливий метод – **дефініційний аналіз**, який передбачає вивчення словникових визначень (дефініцій) та виділення сем зі значень даної лексики. Проведення дефініційного аналізу є обов'язковим етапом у вивченні структури концепту. Зафіксована в лексикографічних джерелах інформація (дефініції або описи) є фундаментальним «понятійним субстратом концепту» (*Методи дослідження концептів*, 2015, с. 103). Ці методи не тільки допомагають розглянути структуру концепту, але й надають важливі відомості, необхідні для докладного розуміння його сутності та значення.

До традиційних методів вивчення концептів також відноситься метод **етимологічного аналізу**, який використовується для встановлення походження слова та його внутрішніх зв'язків з іншими словами. Ще одним методом є **контекстуальний аналіз**, який полягає в дослідженні конкретних контекстів, в яких зустрічається досліджуваний концепт; цей метод допомагає виявити мовні засоби вираження концепту у реальних ситуаціях. **Структурно-семантичний аналіз** застосовується для класифікації мовних засобів, які використовуються для представлення концепту на структурно-семантичному рівні. Крім того, використовують **кількісний та компаративний аналіз** для порівняння кількісних показників і визначення особливостей використання концепту у різних мовних контекстах (*Методи дослідження концептів*, 2015, с. 103). Ці методи вивчення концептів розкривають багатогранність їхнього вживання та сприяють глибокому розумінню їхньої семантики та синтаксичних особливостей.

Л. Шевченко, українська дослідниця, також наголошує на тому, що одним з найефективніших методів є дефініційний аналіз, під час якого концепти порівнюються з семемами, що виділяються під час аналізу словникових визначень. Цей метод допомагає розкрити суть концепту та розібрати його значення в контексті об'єктивної реальності (*Методика концептуальних досліджень*, 2008, с. 52). Вона в свою чергу виділяє два основні підходи до вивчення концептів: відсистемний та відтекстовий.

Відсистемний підхід зосереджений на лексикографічному аналізі ключових слів, які репрезентують концепт. Це включає аналіз словникових визначень ключового слова, вивчення його багатозначності та побудову різних полів, в яких воно використовується. Також дослідники аналізують фразеологічні та пареміологічні вирази, які включають дане слово, для кращого розуміння національних уявлень та культурних особливостей. Психолінгвістичні експерименти також використовуються для глибшого розуміння концепту в контексті мовлення та мислення.

Відтекстовий підхід фокусується на аналізі, як сам концепт функціонує у конкретних літературних творах. Дослідники можуть визначити кола лексичної сполучуваності ключового слова за допомогою аналізу великої кількості текстів. Це дозволяє побудувати текстові поля для концептів, розглянути семантичний розвиток слів, що репрезентують концепт, та зрозуміти авторський світогляд через вибір та використання концептуальних структур у художніх творах. Цей підхід розширює можливості дослідження та допомагає краще розкрити внутрішній світ авторів через їх вибір та використання мовних концептів у текстах (*Методика концептуальних досліджень*, 2008, с. 52-56).

Для докладного аналізу структурної організації концепту та розкриття його понятійної основи вчені застосовують **компонентний аналіз**. Під час цього методу визначення слів розчленовуються на менші семантичні компоненти, відомі як семи, які потім детально аналізуються. Вивчення цих елементарних смислових одиниць є ключовим у розкритті повного обсягу значення концепту. Г. Заньковська у своїй роботі використовує пояснення свого колеги, за яким цей метод можна уявити як «розкладання лексичного значення (сигніфікату) на елементарні смислові одиниці». Ця стратегія розкриває внутрішню структуру концепту та відкриває докладні деталі його семантики (*Методи дослідження концептів*, 2015, с. 103).

Дослідник Е. Розвод вказує на активне використання лінгвокультурологами **методу вільного асоціативного експерименту**, який відкриває можливості для дослідження глибоких асоціацій та образів, що пов'язані з певним концептом. Цей

метод полягає у виокремленні асоціацій, які виникають у учасників експерименту відповідно до певного слова-стимулу. Дослідник може фіксувати не лише самі асоціації, а й їхню частоту та тип реакцій учасників. Цей метод враховує два важливі аспекти: «лінгвістичний» фактор, що означає вплив характеристик слова-стимулу на асоціації, і «прагматичний» фактор, що відображає вплив особистості самого учасника експерименту на його реакції. Цей метод може бути застосований як у групових експериментах, де декілька учасників спільно реагують на слово-стимул, так і у індивідуальних дослідженнях, де учасники реагують окремо один від одного. Крім того, експеримент може бути усно проведений або в письмовій формі (*Методи дослідження лінгвокультурних концептів*, 2015, с. 94–95).

Завдяки асоціативному експерименту дослідники можуть отримати унікальний взірець на ментальні структури, пов'язані з концептом, що дозволяє розкрити більше семантичних і граматичних відношень, які існують у мові та культурі. Цей метод сприяє глибокому розумінню сприйняття та взаємозв'язків між словами, відкриваючи шлях до більш глибокого вивчення концепту в контексті мовної та культурної сфер.

При аналізі структури концепту одним з найбільш відповідним і розвинутим методом вважається **фреймовий аналіз** (*Методи дослідження концептів*, 2015, с. 103). Суть цього методу полягає в тому, що будь-яка ситуація може бути представлена у вигляді моделі, яка включає в себе визначені елементи та їхні взаємозв'язки. Фреймовий аналіз спрямований на вивчення не лише окремих слів чи виразів, що відносяться до концепту, але й їхнього контексту та впливу на сприйняття мовного виразу.

За Ю. Ю. Штолцером (*Теорія фреймового аналізу*, 2019, с. 85-87) основна ідея фреймового аналізу полягає в тому, що концепт можна розглядати як складну структуру, де кожен елемент має свою функцію та місце. Цей метод дозволяє виокремити ключові компоненти концепту, такі як аспекти, ролі, характеристики, та вивчити їх взаємодію та взаємозв'язки. Фреймовий аналіз також дозволяє враховувати контекстуальні особливості концепту, враховуючи його використання

у різних мовних ситуаціях та комунікативних взаємодіях. Цей метод сприяє глибшому розумінню того, як концепт сприймається та використовується в конкретних контекстах, що є важливим аспектом в аналізі мовних явищ.

Отже, фреймовий аналіз є потужним інструментом для розкриття структури концепту, дозволяючи не лише вивчити його компоненти, але й зрозуміти їх взаємозв'язки та вплив на сприйняття та розуміння мовного виразу у різних ситуаціях та контекстах.

Більшість вчених в галузі мовознавства погоджуються, що використання **методу концептуального аналізу** є доречним та обґрунтованим. О. Селіванова розглядає цей метод як засіб для реконструкції когнітивних механізмів індивідуальної чи колективної свідомості. Його основна мета полягає в опосередкуванні формування та систематизації знань про об'єкти дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду (*Проблеми концептуального моделювання в сучасних мовознавчих студіях*, 2006, с. 7). Іншими словами, цей метод передбачає моделювання та опис концепцій, а також визначення векторності шляхом руху від думки до слова (у випадку семантичного аналізу — від слова до думки), а також від знань до знака.

Уявімо ідеальну модель реалізації концептуального аналізу, яку пропонує О. Селіванова. Ця модель базується на ментально-психонетичному комплексі, який ґрунтується на синергетичній суперсистемі свідомості. Вона також враховує конекційну та енграмну природу пам'яті, а також квантово-хвильові здатності кодування та перекодування інформації людським мозком (*Концептуальний аналіз: проблеми та принципи*, 2006, с. 197).

Цей підхід відкриває шлях до глибшого розуміння процесів формування та вираження концептів у мові та свідомості. Метод концептуального аналізу, розглядаючи їх як складові частини загальної системи знань та досвіду, допомагає вивчити їхню природу та динаміку. Це відкриває нові горизонти для подальших досліджень та сприяє розвитку науки.

Метод концептуального аналізу ускладнюється через велику розгалужену систему, що включає лексеми, асоціативні зв'язки, фраземи, міфологеми, культурні та історичні аспекти, прецедентні тексти, біблійні асоціації, наукові терміни, художні дефініції та інші складові. Також слід враховувати можливість наявності невербалізованих компонентів.

Для вивчення національно-культурної специфіки концепту, вираженого у фраземах, Ж. Краснобаєвою-Чорною (2009) було запропоновано використовувати специфічний алгоритм концептуального аналізу.

По-перше, необхідно визначити ядро концепту на основі словникових дефініцій відповідної лексеми з різних історичних періодів. По-друге, для встановлення периферії концепту можна використовувати результати асоціативного експерименту. По-третє, важливо проаналізувати ідеографічну структуру концепту. По-четверте, слід визначити місце концепту в загальній концептуальній схемі української мови – це є перший рівень концептуалізації. По-п'яте, додаткова фоновіа інформація для кожного семантичного поля, групи та підгрупи може бути зібрана зі словників різних типів, таких як етимологічні, тлумачні, міфологічні та культурознавчі словники. По-шосте, важливо виділити спільні та відмінні аспекти концепту в усіх семантичних полях, досліджуючи загальнокультурні та етнокультурні компоненти. По-сьоме, асоціативно-образний комплекс складників концепту, виділений на другому рівні, може допомогти в окресленні глибинних рис концепту (*Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту ЖИТТЯ в українській фраземіці)*, 2009, с. 43-44).

Важливо враховувати, що концептуальний аналіз не обмежується лише лінгвістичними даними, він тісно пов'язаний з психоментальними основами, що робить його більш повноцінним та всебічним методом для вивчення складних концептів. Цей аналіз відкриває можливості для дослідження глибоких рівнів свідомості та культурної специфіки, вбачаючи у мові та концептах не лише засіб

спілкування, але й відображення складних когнітивних та соціокультурних процесів.

Л. Терещенко (2009, с. 39-43) провела дослідження концепту БАГАТСТВО на основі комплексного та структурованого аналізу. На кожному етапі використовувалися різноманітні методи, що дозволило глибше розглянути їхню семантичну та культурну природу.

На першому етапі був застосований компонентний аналіз, який виявив семантичні компоненти та структурні елементи концепту БАГАТСТВО. Також був використаний етимологічний аналіз для вивчення коренів та походження цього слова в українській мові, що розкрило його історичну динаміку.

У дослідженні способів вербалізації цього концепту був задіяний ономастичний аналіз, що описав, якими способами цей концепт вербалізується, а також лексико-семантичний аналіз похідних слів. Це дозволило виявити можливі зміни в первинних значеннях лексем та їхніх відтінках.

На наступних етапах дослідження використовувався інтерпретаційний аналіз для розгляду атрибутивних словосполучень, які описали ціннісні властивості концептів. Зіставний аналіз дослідив предметні, ціннісні та асоціативні компоненти цього концепту (*Концепти БАГАТСТВО та WEALTH як виразники ціннісних доміант англійської та української лінгвоспільнот*, 2009, с. 39-43).

А. Булавська провела дослідження концепту БАГАТСТВО в китайській лінгвокультурі на основі методі концептуального аналізу, який включав в себе такі три основні етапи:

1) аналіз словникових визначень основної сутності концепту БАГАТСТВО та розглядання словникових визначень його синонімів та антонімів, які використовуються для уявлення про понятійну складову цього концепту;

2) вивчення фразеологічних виразів, які вказують на ціннісні аспекти концепту БАГАТСТВО для вираження багатства та його асоційованих значень;

3) вивчення образної складової концепту БАГАТСТВО на прикладі фразеологізмів чен'юй у сучасній китайській мові (*Вербалізація концепту*

«багатство» в китайській лінгвокультурі (на матеріалі фразеологізмів чен'юй), 2023, с. 18-30).

Це дослідження не лише допомагає з'ясувати основні аспекти та значення концепту БАГАТСТВО, але й дозволяє глибше розуміти, як цей концепт сприймається та виражається в китайській мові та культурі. Це в свою чергу дозволяє нам аналізувати не лише поверхневі значення цього терміну, але і його глибокі культурні та психологічні відтінки, що робить цей метод важливим інструментом у дослідженні культурних концепцій.

У контексті аналізу концепту БАГАТСТВО в китайській і українській лінгвокультурах, ми використали комплексний підхід, який охоплює різні аспекти цього поняття. У рамках нашого дослідження нами було використано низку загальних наукових методів, а саме: **опис** (детальний опис фразеологічних одиниць, які виражають концепт БАГАТСТВО у китайській і українській мовах), **аналіз** (розглядання фразеологічних одиниць з точки зору їхньої семантики, структури та вживання в мовленні), **синтез** (об'єднання отриманих даних і висновків для формування загальної картини вербалізації концепту БАГАТСТВО в обох мовах), **узагальнення** (формулювання загальних висновків на основі отриманих результатів), **індукція** і **дедукція** (виявлення загальних закономірностей та визначення їхніх причин (індукція) та застосування цих закономірностей до конкретних випадків (дедукція) у вивченні фразеологічних одиниць, які відображають концепт БАГАТСТВО), **порівняльний** (порівняння фразеологічних одиниць, які виражають поняття БАГАТСТВО в обох мовах, виявляючи спільні риси, відмінності та особливості їхньої вербалізації) і **класифікація** (групування фразеологічних одиниць за спільними ознаками для вивчення їхніх внутрішніх відмінностей та схожостей у вираженні концепту БАГАТСТВО).

У результаті застосування спеціальних наукових методів вивчення концепту БАГАТСТВО у фразеологічних одиницях китайської і української мов ми здобули глибоке розуміння цього поняття в культурному та історичному контексті. **Етимологічний аналіз** надав можливість вивчити походження та еволюцію слова

«багатство». Це важливо, оскільки історія слова може розкрити його первісне значення та зв'язки з іншими словами того часу.

Далі, **контекстуальний аналіз** дозволив вивчити, як саме використовується поняття БАГАТСТВО в різних фразеологічних одиницях. Це відкриє перед нами відтінки його значення в конкретних ситуаціях і взаємодію з іншими концептами в реальних використаннях.

Оскільки у китайській мові кожен ієрогліф має власне значення та семантичні компоненти, які вказують на його основний смисловий відтінок, **компонентний аналіз** допоміг розкрити структурні елементи слова «багатство» в китайській мові. Він включив в себе вивчення синонімів та асоціативних зв'язків, які сприймаються в мовленні цих культур.

Лінгвокультурний аналіз було спрямовано на глибоке розуміння та інтерпретацію фразеологізмів, враховуючи культурну специфіку китайської і української мов. Цей аналіз дозволив вивчати, як вирази, вживані в різних культурах, відображають унікальні аспекти мислення, цінностей та підходів до життя.

Такий комплексний підхід дозволив нам зрозуміти не тільки поверхневі значення слова «багатство», а й глибокі культурні та історичні конотації, які воно несе в собі в різних мовних спільнотах. Це відкрило можливість порівняти та контрастувати сприйняття цього поняття в різних культурних контекстах, що сприятиме більш глибокому розумінню світової культурної спадщини.

Дослідження концептів у різних мовних та культурних середовищах є ключовою складовою лінгвістичних досліджень, оскільки це дозволяє розкрити багатогранність та глибину взаємозв'язків між мовою, культурою і способом мислення людей. Такі дослідження допомагають вивчати унікальні особливості менталітетів та світоглядів різних народів через призму мовних концептів. Дослідження концептів дозволяє відстежувати, які аспекти життя є найважливішими для конкретної культури, як вони відображаються у мові та як це впливає на спосіб сприйняття навколишнього світу. вивчення концептів в різних

мовах сприяє розумінню того, як мови структурують світ навколо нас. Різні мови можуть мати різні способи вираження одних і тих самих ідей чи понять. Це може включати в себе різницю у структурі фраз, кількості слів для вираження певного поняття, або навіть відсутність аналогів певних концептів у інших мовах. Такі порівняльні аналізи вказують на велике багатство та різноманітність мовного вираження і вчать нас більше про різницю у способах мислення та вираження думок. Вивчення концептів в мовах різних культур також розкриває важливі аспекти міжкультурної комунікації. Розуміння того, які поняття асоціюються з певними словами в різних культурах, допомагає уникнути непорозумінь та конфліктів під час взаємодії між різними культурними групами. А отже, вивчення концептів сприяє розвитку міжкультурної компетентності та підвищує якість міжнаціонального спілкування.

2.2. Концепт БАГАТСТВО як важлива лінгвокогнітивна структура мовної картини світу в сучасній китайській і українській мовах

У сучасному світі Україна і Китай стикаються зі складними викликами політичного, економічного, соціального та культурного характеру. Ці зміни мають суттєвий вплив на світогляд і менталітет людей у цих країнах. Один із ключових концептів, який відображає ці зміни, – це концепт БАГАТСТВО. Він охоплює різноманітні аспекти людського життя, від структури суспільної ієрархії до формування системи цінностей особистості.

За словами Лю Цзо Янь (2006) після запровадження реформ та відкриття Китаю для світу відбулися значущі зміни у сприйнятті китайцями багатства. Розширення ринкової економіки та товарної сфери відкрило очі людей на важливу роль багатства та насамперед грошей у суспільному житті. Китайці стали більше усвідомлювати значення багатства та почали активно прагнути до нього. Для багатьох стати багатим та здобути достаток стало мрією. Фраза-побажання 恭喜发财 gōngxǐ fācái (щастя і процвітання) стала популярним висловлюванням під час

зустрічей, що відзначає підвищену цінність матеріального благополуччя у сучасному китайському суспільстві (论俄汉语中的“金钱”、“财富”观念, 2006, с. 62).

Багатство має велике значення і в українській культурі та менталітеті і є важливою складовою соціокультурних цінностей українського народу. Результати проведеного соціологічного опитування серед молоді в Україні (2017) вказують на глибокі цінності та пріоритети, які формують життєвий погляд сучасної молоді. Серед основних цілей в житті найбільший акцент робиться на сімейному щасті, яке для 64% опитаних є найважливішим. Здоров'я також займає центральне місце, більше половини опитаних (54%) покладають основний акцент на збереженні власного фізичного та психічного благополуччя. Багатство, як інший важливий аспект, входить в топ-5 списку бажаних досягнень. Для 28,1% опитаних матеріальна стабільність визнається як важлива складова їхнього життя. Це свідчить про те, що для частини молоді багатство стає засобом досягнення комфорту, безпеки та можливості забезпечити собі та своїй родині краще майбутнє. Такі пріоритети не випадкові, вони глибоко вкорінені в українській культурі та менталітеті. Багатство розглядається як можливість забезпечити родину, вести активний та цікавий спосіб життя, а також сприяти розвитку суспільства. Ці цінності відображають українську життєву філософію та погляди на успіх та щастя (*Молодь України – 2017. Результати соціологічного дослідження, 2017*).

Дослідження концепту БАГАТСТВО у різних культурних контекстах надає можливість глибше розкрити сутність та значення цього поняття для сучасних суспільств. Аналізуючи його в різних мовних та культурних середовищах, ми можемо виявити багатогранність та унікальність сприйняття багатства в різних культурних середовищах. Цей концепт стає ключем до розуміння того, як сучасні суспільства оцінюють матеріальний достаток, соціальний статус і внутрішню гармонію. Вивчення його в різних мовних та культурних спільнотах допомагає нам уникнути узагальнень і розкрити унікальність кожної культури в сприйнятті багатства та його значенні в сучасному світі.

Останні десятиріччя свідчить про значний розвиток концептологічних досліджень як в Україні, так і за кордоном. Вчені та дослідники активно досліджують різні концепти, зокрема і концепт БАГАТСТВО, у різних мовах та культурах. Цей інтерес є не тільки наслідком зростаючого значення культурологічних та лінгвістичних досліджень, але й свідченням про те, наскільки важливим стає розуміння цього концепту в сучасному суспільстві. Особливо актуальним стає аналіз концепту БАГАТСТВО, що відображає сутність та цінності, які сьогодні визначають наш світогляд і спосіб життя. Вивчення цього концепту дозволяє краще розуміти сутність та цінності, які визначають якість життя сучасного суспільства.

2.3. Критерії відбору матеріалу для дослідження вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологічних картинах китайської і української мов

Мета нашого дослідження полягає в аналізі та порівнянні фразеологічних одиниць, які виражають концепт БАГАТСТВО у китайській і українській мовах. Наша увага зосереджена на специфіці вербалізації цього поняття у вибраних мовах, розкриваючи його глибокі сенси, культурні відтінки та лінгвістичні особливості. Порівняльний аналіз фразеологічних одиниць, що виражають БАГАТСТВО, дозволяє зрозуміти, як цей концепт сприймається та відображається в мовленні китайської та української мовних спільнот.

Фразеологізм – це стійка комбінація словесних знаків в мові, що є повністю цілісною та незмінною. Вона відтворюється в мовленні носіїв мови і складається щонайменше з двох чітко визначених лексичних одиниць, розташованих у визнаній послідовності. Ці комбінації мають граматичну структуру, засновану на існуючих або колишніх моделях словосполучень або речень. Кожен фразеологізм має однозначне значення, яке може варіюватися у залежності від контексту, але вона залишається незмінною відносно вираженого або позначеного поняття. Ці

фразеологічні одиниці виражають сталі культурні концепти та глибокі мовні особливості (Баран & Зимомря, 1999).

За дослідженнями відомого лінгвіста Ма Гофаня (1978), фразеологізми китайської мови можна класифікувати на п'ять основних типів, кожен із яких відзначається своєрідністю та унікальністю у світі китайської фразеології. Першим типом є 成语 (chéngyǔ) – ідіома, стійке фразеологічне сполучення. Цей тип фразеологізмів відрізняється стійкістю та обмеженою поширеністю, але він має глибоке значення, часто витекаючи з історичних або літературних коренів. Наступним є 警句 (jǐngjù) – крилаті фрази, афоризми. Ці фразеологізми відзначаються виразністю та використовуються для вираження глибоких мудростей або унікальних життєвих поглядів. Далі 歇后语 (xiēhòuyǔ) – народні вислови-недомовки. Ці вислови використовуються для стимулювання творчого мислення слухачів, закликаючи їх розгадати приховане значення вислову. Четвертий тип – 谚语 (yànyǔ) – прислів'я та приказки. Ці фразеологізми висловлюють загальноприйняті істини та настанови, відображаючи досвід і мудрість народу. Останній у цій класифікації – 俗语 (súyǔ) – приказки. Ці фразеологізми є простими та виражають народну мудрість, вони є невід'ємною частиною культурної спадщини та активно використовуються у повсякденному спілкуванні. У нашій роботі ми зосередились на дослідженні першого типу фразеологізмів, чен'юй, оскільки він є найбільш розповсюдженим та важливим у китайській мові.

Ці фразеологізми, часто складні за будовою і мовною структурою (汉语成语在认知语言学理论上的理解, 2010, с. 29-32), відображають багатий спектр відтінків і в тому числі значення поняття БАГАТСТВО в китайському суспільстві.

Як зазначає К. О. Борисенко (2023), у китайській мові існує вражаюче розмаїття фразеологізмів чен'юй. Великий словник китайських чен'юй містить 18000 цих виразів, які відображають глибокі аспекти культури, філософії та способу мислення китайського народу. Із цієї величезної кількості фразеологізмів близько 3000 є вельми поширеними та щоденно вживаними.

Ці вирази можуть мати виражену структурну складність, часто складаючись із чотирьох компонентів, що робить їх особливо багатограними та глибокими у значенні. Зокрема, деякі чен'юї навіть перевищують цю кількість складів, надаючи можливість ще більш глибоко й точно виразити складні концепції та ідеї (Федічев, 2006, с. 84-85).

За внутрішньою структурою ці фразеологічні одиниці поділяються на дві групи: чен'юї непаралельної конструкції і чен'юї паралельної конструкції. Чен'юї непаралельної конструкції відрізняються гнучкістю у синтаксичній та лексичній структурі, дозволяючи використання службових слів та негативних частинок. Ці конструкції можуть мати від п'яти морфем і можуть використовуватися для створення високоекспресивних висловів (Корольова & Стоянова, 2019).

У чен'юях паралельної конструкції важливим є збіг фізичного обсягу, лексико-семантичної відповідності, граматичної структури та фонетичних закономірностей. Ці конструкції зазвичай складаються з чотирьох морфем та можуть мати різні типи паралелізму, включаючи паралелізм кількісний, лексико-семантичний, граматичний та фонетичний. Їх використання у тексті може відображати антитезу, тотожність або аналогію (Корольова & Стоянова, 2019).

Чен'юї відіграють важливу роль у китайській мові та культурі, допомагаючи виразити глибокі значення та образність висловів. Їх розуміння та правильний переклад можуть сприяти кращому взаєморозумінню між мовами та культурами.

У контексті нашого дослідження та розуміння терміну «фразеологічна одиниця» в дослідженні української фразеології, ми звернулися до праці О. Куцика, який зазначає, що цей термін не обмежується лише ідіомами або фразеологічними зрощеннями, а також включає в себе фразеологічні сполучення, різноманітні порівняльні вирази, прислів'я, приказки, прикметники, а також крилаті вислови (*Прислів'я і приказки з ономастичним компонентом як лінгвокультурні тексти (на матеріалі російської та української мов)*, 2013, с. 180). Іншими словами, це поняття охоплює всю різноманітність стійких словесних конструкцій, які використовуються в мовленні.

Саме тому в нашому дослідженні ми взяли за основу приказки і прислів'я української мови із вербалізованим концептом багатства, адже вони, як часто повторювані та широко відомі фрази, є частиною культурної спадщини та відображають народні вірування, цінності та традиції. Досліджуючи ці фразеологічні одиниці, ми можемо не лише вивчити їхню структуру та значення, але й враховувати контекст їхнього вживання, що розширює наше розуміння їхньої сутності. Крім того, це дозволяє нам вивчити еволюцію вживання цих виразів у різних історичних та соціокультурних контекстах. Взаємодія з цими народними висловами відкриває перед нами глибини народної мудрості та розкриває різні аспекти національної культури, що робить наше дослідження більш комплексним і зміцнює його теоретичну та практичну цінність.

Наш вибір фразеологізмів чен'юй у китайській мові у свою чергу є результатом обґрунтованої стратегії дослідження, спрямованої на вивчення багатогранності та глибини концепту БАГАТСТВО у китайськомовному середовищі. Матеріалом для дослідження взято фразеологізми чен'юй китайської мови, які виражають концепт БАГАТСТВО. Під час добору матеріалу дослідження в обох мовах був використаний метод суцільної вибірки, що передбачав вилучення цих виразів із фразеологічних словників.

Висновки до Розділу 2

Концепти є складними когнітивними структурами, що мають багатогранну природу. Вони можуть бути вивчені з різних перспектив, що вимагає використання різноманітних методів та підходів. У сучасному мовознавстві існує широкий спектр методів дослідження концептів. До них відносяться: дефініційний аналіз, етимологічний аналіз, контекстуальний аналіз, структурно-семантичний аналіз, кількісний та компаративний аналіз, компонентний аналіз, асоціативний експеримент, фреймовий аналіз тощо. Кожен метод має свої переваги та недоліки. Вибір методу залежить від конкретних завдань дослідження та наявних даних.

Додатково, на основі аналізу досліджень, присвячених методу концептуального аналізу, можна зробити такі висновки.

Концептуальний аналіз є потужним інструментом для дослідження концептів. Він дозволяє не лише вивчити їхню структуру та компоненти, але й зрозуміти їх взаємозв'язки та вплив на сприйняття та розуміння мовного виразу у різних ситуаціях та контекстах.

Метод концептуального аналізу є складним та вимагає комплексного підходу. Він передбачає використання різноманітних методів та даних, таких як словникові дефініції, асоціативні експерименти, етнокультурні відомості, а також дані з інших наук, таких як психологія, соціологія та культурологія. Метод концептуального аналізу відкриває нові можливості для дослідження когнітивних та соціокультурних аспектів мови. Він дозволяє глибше зрозуміти, як концепти формуються та функціонують у людській свідомості, а також як вони відображають культурні та соціальні цінності.

Найбільш актуальними методами дослідження концептів є:

Компонентний аналіз, який дозволяє розкрити внутрішню структуру концепту та виокремити його основні семантичні компоненти.

Асоціативний експеримент, який дозволяє вивчити асоціації та образи, що пов'язані з концептом.

Фреймовий аналіз, який дозволяє розглядати концепт як складну структуру, що складається з взаємопов'язаних елементів.

Ці методи дозволяють глибше зрозуміти природу концептів, їхню роль у мовленні та мисленні, а також їхні культурні та соціальні аспекти.

У даному розділі роботи було проведено аналіз фразеологізмів у китайській і українській мовах, зосереджуючись на фразеологізмах типу чен'юй в китайській мові та приказках і прислів'ях із вербалізованим концептом багатства в українській мові. Нами було досліджено різні типи китайських фразеологізмів, зокрема 成语 (ідіоми), 敬句语 (крилаті фрази), 歇后语 (народні вислови-недомовки), 谚语 (прислів'я та приказки) і 俗语 (прості приказки) та прийнято рішення у подальшому

зосередити наше дослідження на фразеологічних одиницях типу чен'юй, які є найбільш поширеними у китайській мові. Вони відрізняються структурною складністю, складаючись із чотирьох або більше компонентів, що надає їм багатогранність та глибину у значенні. У контексті української мови взято за основу приказки і прислів'я із концептом багатства. Ці фразеологічні одиниці є важливою частиною культурної спадщини, відображаючи народні вірування та цінності.

У цьому розділі також було проаналізовано методи досліджень концепту БАГАТСТВО в китайській і українській літературі, завдяки чому було прийнято рішення далі в роботі дотримуватися комплексного дослідження концепту БАГАТСТВО на матеріалі фразеологічних одиниць в китайській та українській мовах, а саме, застосовуючи етимологічний аналіз, контекстуальний аналіз, лінгвокультурний і компонентний аналіз. Такий підхід не лише дозволить нам розкрити поверхневі значення слова «багатство», але й розглянути його глибокі культурні та історичні відтінки в різних мовних спільнотах.

РОЗДІЛ 3

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО У ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КИТАЙСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Китайське бачення багатства і його взаємозв'язок із конфуціанською етикою відображають глибокі аспекти культури і цінностей у китайському суспільстві. У конфуціанській традиції багатство часто сприймається як один із п'яти компонентів щастя, і ця думка дійсно глибоко закорінена у культурі.

Одна з історій китайської класичної книги, що входить до складу конфуціанського «П'ятикнижжя» – «Шаншу», або як її ще називають «Шу цзин» розповідає нам про те, що тільки добра людина може бути цілком щасливою. А для цього вона повинна мати п'ять компонентів щастя.

Відповідно до тексту «Шаншу» до п'яти компонентів щастя входять такі поняття, як довголіття «шоу» (壽), багатство «фу» (富), здоров'я тіла та спокій духу «кан нін» (康寧), любов до чеснот «сю хао де» (修好德) та спокійна смерть у похилому віці «као чжун мін» (考終命). Перелічені поняття багатозначні та мають чимало аспектів, і в даному випадку під багатством можна розуміти як володіння в надлишку грошима, цінностями, майном, так і високе становище у суспільстві (尚書·書經).

Важливо відзначити, що в китайській культурі концепція багатства має глибокий контекст і включає більше, ніж просто фінансовий стан. Багатство в китайському розумінні також може охоплювати духовні та соціальні цінності, такі як родинні цінності, гармонійні стосунки, взаємоповага та здоров'я. Зважаючи на це, варто розглянути інтерпретацію слова «багатство» в китайських тлумачних словниках.

3.1. Засоби вербалізації поняття БАГАТСТВО в сучасній китайській мові

Перш, ніж розпочати дослідження тлумачення поняття БАГАТСТВО в китайських лексикографічних джерелах, ми вирішили звернутися до українсько-китайського словника для вивчення відповідників цього слова в китайській мові. Відповідно до українсько-китайського словника (1990), слово «багатство» китайською мовою має такі відповідники: 财富 (cáifù) і 财产 (cáichǎn). Розглянемо тлумачення кожного з них по окремоті більш детально:

财富:

- 具有价值的东西（海词汉语词典）；
- 对人有价值的东西；金钱、财富、财产,特别是它们的积累、保留和使用,是中产阶级的显著标志(汉典).

Слово 财富 означає цінну річ чи ресурс, щось, що має цінність для людей. Значається, що гроші, багатство, власність, особливо їхнє накопичення, збереження та використання є важливим показником середнього класу.

Можемо зробити висновок, що багатство згідно з китайською картиною світу може бути розглянуте як будь-який матеріальний або нематеріальний ресурс, який має цінність для людей. Гроші, майно, навички та знання – все це може бути складовою частиною багатства. Для багатьох людей багатство є показником соціального статусу та можливості забезпечити комфортний спосіб життя для себе та своєї сім'ї.

Слово 财富 складається з двох окремих ієрогліфів: 财 (cái) і 富 (fù). Розглянемо їхню інтерпретацію:

1) 财 (cái)

(形声。从贝,才声。本义:财物)。本义指财物；又通“材”，义为材料；又通“才”，义为才能、才干；又通“纔（才）”，义为仅（汉典）。同本义：多指日常生活必需品,包括米粟在内（新华字典）。

Ієрогліф 財 (cái) є фоносемантичним. Він складається з частин «贝», що означає гроші, валюту, та «才», яке вказує на здібності чи талант і відповідає за фонетичну складову ієрогліфа. У його складі присутній також модифікований ключ «材», що позначає матеріал, сировину, деревину. Цей ієрогліф може також вказувати на необхідні речі в повсякденному житті, включаючи продукти харчування, такі як рис та зерно.

Усі ці компоненти об'єднуються в ієрогліфі 財, що робить його важливим поняттям в китайській культурі. Він відображає багатогранність багатства. Виходячи з аналізу цього ієрогліфа можна стверджувати, що ієрогліф 財 (cái) може позначати гроші, цінності та інші матеріальні активи, інтелектуальний капітал, креативність та інші здібності, які приносять успіх. У контексті розмови про багатство цей ієрогліф також може асоціюватися із продуктами харчування, такими як рис (символізує врожайність та багатство) та інші продукти, які є основою для виживання. Це саме стосується і ресурсів, які необхідні для існування людини.

2) 富 (fù)

(形声。从宀(miān), 表示与房屋宫室有关。畐(fú) 声。声符亦兼表字义。“畐”本像人腹满之形(参“福”字条),合“宀”为之,以示富人安居宫室,丰于饮饌之义。本义:财产多,富裕)(新华字典)

Ієрогліф 富 (fù) є фоносемантичним. Цей китайський знак складається з ключів "宀" (miān), яке вказує на пов'язаність із будівлями та приміщеннями, і «畐» (fú), яке має звукову та семантичну функції. Частина 畐 схожа на зображення наповненої чимось посудини.

Ідеограма 畐 символізує достаток і багатство. Під горизонтальною лінією знаходиться елемент «рот» (口), що також може тлумачитися як «особа» або «людина, уста». У нижній частині ієрогліфа розташована ідеограма «поле, рілля» (田), що є джерелом їжі та є символом забезпечення харчування (*Вербалізація концепту ЩАСТЯ в сучасній китайській мові, 2021, с. 55*).

Ієрогліф 富 (fù) відображає глибокий сенс багатства в китайській культурі, оскільки він поєднує в собі не лише матеріальний достаток, а й комфорт та важливість задоволення фізіологічних потреб людини. Цей складний символ складається з різних компонентів, кожен з яких несе своєрідне значення та внесок у загальний концепт БАГАТСТВО.

Отже, ієрогліф 富 (fù) не просто позначення багатства; він відображає глибоке розуміння процесу задоволення потреб та насолоди в житті, яке може забезпечити матеріальний достаток. Це визначення багатства в китайському контексті враховує як основні, так і вищі потреби людини, роблячи його більш повним і відзначаючи його роль у підтримці комфортного та задовільного способу життя.

Проаналізуємо детальніше поняття 财产:

- 金钱财富,产业物品 (汉典);
- 金钱、财物及民事权利义务的总和。通常分为: (1)按所有权,分国家财产、集体财产、个人财产; (2)按是否具有实物形式,分有形财产(如金钱、财物)和无形财产(如著作权、发明权); (3)按民事权利义务,分积极财产(如金钱、财物及各种权益)和消极财产(如债务)(新华字典).

Слово «财产» (cáichǎn) у китайській мові вказує на фінансове багатство та майно. Воно включає грошові засоби та матеріальні цінності, які належать державі, колективу або особистої власності. Термін також включає в себе цивільні права та обов'язки, такі як власність, зобов'язання та різноманітні права. Звідси можна зробити такі висновки:

1) майно та фінансова справедливість: слово «财产» вказує на важливість фінансового багатства та матеріальних ресурсів у суспільстві. Це включає в себе гроші, нерухомість, товари та інші матеріальні цінності, які можуть бути джерелом забезпечення та стабільності для індивідів і суспільства в цілому;

2) власність та права: концепція «财产» також охоплює різноманітні права і обов'язки. Це включає власність, як актив, а також різні форми цивільних прав, такі як власність на нерухомість, авторські права, патенти та інші права;

3) розподіл та справедливість: поняття «财产» може бути пов'язане з питаннями справедливості у розподілі матеріальних ресурсів у суспільстві. Відповідний розподіл майна може сприяти соціальній справедливості та економічній рівності;

4) правовий аспект: термін «财产» також вказує на правовий аспект управління майном та фінансовими ресурсами. Це включає в себе визнання та захист власності та прав власності відповідно до законодавства.

До складу лексеми 财产 входить ієрогліф 产 (chǎn), розглянемо його інтерпретацію більш детально:

3) 产 (chǎn)

(形声。从生,彦省声。本义:出生,生育)。人或动物生子:产子;制造,养种植或自然生长工业生产。产值;制造、养、种植或自然生长的东西;生出,出现:产生;财物:财产。遗产。产权。(新华字典).

Слово 产 (chǎn) в китайській мові має чимало значень, його коріння у в слові 生, що означає «народження» чи «вирощування». По-перше, 产 вказує на процес народження у людей та тварин, який є важливою частиною сімейного багатства та спадщини. Також це слово може вказувати на вирощування та розвиток рослин або виробництво в промисловості, що є джерелами матеріального багатства для суспільства. По-друге, 产 також означає виникнення чи походження нових ідей, продуктів чи можливостей. Це може бути відносно до нових технологій, винаходів або бізнес-ідей, які можуть приносити прибуток та збагачувати суспільство. По-третє, 产 вказує на власність та багатство у вигляді матеріальних ресурсів та майна. Це може включати в себе гроші, нерухомість, цінності та інші активи, які можуть бути успадковані чи належати особі.

Узагальнюючи, поняття «财产» відображає складний аспект економіки, права, справедливості та соціальних цінностей у сучасному суспільстві. Воно становить основу для розуміння фінансової стійкості, прав та обов'язків громадян, а також економічної справедливості в сучасному світі. Правильне управління фінансами та майном є важливою умовою для економічної динаміки та забезпечення якості життя громадян. Це робить «财产» ключовим аспектом фінансової стабільності як на рівні індивідів, так і на рівні суспільства в цілому.

Аналізуючи ці визначення, можна виділити дві загальні ознаки – 有价值 yǒu jiàzhí – має цінність/є цінним і 金钱 jīnqián – гроші, які присутні у тлумаченнях двох лексем 财富 і 财产 відповідно. Це дозволяє зробити висновок, що головною ознакою концепту БАГАТСТВО є цінність. З цього випливає, що китайці відносять до багатства всі явища, речі та поняття, які мають для них певну цінність чи є для них важливими, а також те, що багатство специфічно пов'язане з матеріальними ресурсами, можливо, землею, нерухомістю чи іншою власністю, яка має матеріальну (фінансову) цінність, що визначається грошима.

Лінгвокультурні концепти, як, наприклад, багатство, неможливо повністю виразити лише однією лексичною одиницею в багатьох мовах світу. Кожна мова має свої унікальні слова та вирази, які відображають різні аспекти цього поняття. У китайській мові існують різні лексеми, які відповідають за вербалізацію концепту БАГАТСТВО. Ці слова і вирази відображають багатогранність цього поняття та різні його вияви в житті китайського суспільства. Серед них можна виділити слова, які позначають матеріальні блага, нерухомість, гроші, дорогоцінні метали, а також поняття, пов'язані зі скарбами, успіхом, розкошами та іншими аспектами багатства. Ця різноманітність слів і виразів свідчить про різноманітні погляди та цінності, пов'язані із концептом багатства в китайській культурі. Такий широкий спектр слів допомагає китайцям виразити свої уявлення про багатство та відобразити його різні аспекти у мові. У цій мові існують численні лексеми, які відносяться до семантичного поля багатства. Якщо ми розглянемо ці різні лексеми разом, можна

зрозуміти глибину та різноманітність значень, які включає в себе цей лінгвокультурний концепт у китайській культурі.

Ми встановили, що в китайській мові концепт БАГАТСТВО може бути переданий через лексеми, що вказують на його цінність у будь-якому прояві і асоціюються з грошовими ресурсами. На основі аналізу синонімів та словникових дефініцій у словнику Ханьдянь (2004) для подальшого дослідження нами було обрано такі лексеми на вираження концепту БАГАТСТВО в китайській мові:

丰富:

- (形) (物质财富、学识经验等) 种类多或数量大; (动) 使丰富。通过实践~自己的工作经验 (海词汉语词典);

- 种类多,数量大; 极为多彩的; 充裕的,很多的;涉及面广的; 使丰富 (汉典) .

Слово 丰富 (fēngfù) в китайській мові має кілька значень та використовується для вираження різноманітності, великої кількості та розмаїття. Це слово може вказувати на широкий спектр різних речей, включаючи матеріальне багатство, знання, досвід та інші аспекти життя. У першому значенні 丰富 використовується для опису великої кількості чого-небудь, будь це матеріальні блага чи навіть знання та досвід. Це може вказувати на різноманітність та наявність великої кількості різних об'єктів або ідей. Наприклад, це може бути використане для опису багатства матеріальних ресурсів або широкого спектру знань та навичок. У другому значенні 丰富 вказує на розмаїття та кольоровість, яка характеризує різні аспекти життя. Це може бути використане для опису яскравості та насиченості різних вражень, включаючи культурні, творчі або соціальні аспекти. Слово 丰富 може також вказувати на широкий спектр можливостей та досвідів, які доступні для людей у суспільстві.

Відповідно до Словника китайських ієрогліфів Сінхуа (2001) слово 丰富 (fēngfù) в китайській мові складається з двох частин: 丰 (fēng) та 富 (fù), які мають свої власні значення та внесок у загальне значення слова. Перша частина 丰 (fēng)

вказує на рясність, плодючість та достаток. Ця частина символізує родючість землі, велику кількість плодів та багатство природних ресурсів. У контексті слова 丰富, ця частина виражає ідею великої кількості та розмаїття, що характеризує багатство. Друга частина 富 (fù) означає багатство та процвітання. Ця частина вказує на наявність матеріальних ресурсів та фінансову забезпеченість. У слові 丰富, частина 富 додає аспект фінансової цінності та матеріального благополуччя до загальної концепції багатства.

Таким чином, аналіз частин мови слова 丰富 допомагає розкрити його значення та виразити ідею розмаїття, плодючості, матеріального благополуччя та фінансової забезпеченості, які включаються в концепт БАГАТСТВО в китайській культурі.

富贵:

- 富裕而又有显贵的地位（汉典）；
- 旧指有钱财、有地位（汉典）。

Слово 富贵 (fùguì) в китайській мові поєднує два важливі аспекти концепту БАГАТСТВО. За онлайн-словником Ханьдянь (2004) сучасне значення цього слова вказує на те, що людина 富贵 має багатство і високий соціальний статус. Це відображає багатство у матеріальному та соціальному плані, означаючи наявність великої кількості матеріальних ресурсів та високий суспільний статус. Стародавнє значення слова 富贵 вказує на те, що це слово також може використовуватися для вказівки на багатство у формі грошей та матеріальних цінностей. Таке розуміння відзначається високим рівнем фінансового благополуччя та соціальної впливовості, що входить у склад концепту БАГАТСТВО в китайській культурі.

Отже, 富贵 виражає ідею не лише матеріального багатства, але й впливового статусу в суспільстві. Це слово використовується для опису людей, які не тільки багаті, але й мають високий соціальний статус, що підкреслює комплексний характер концепту БАГАТСТВО у китайській культурі.

富裕：充裕丰富；意思是经济宽裕（汉典）。

За онлайн-словником Ханьдянь (2004) слово 富裕 (fùyù) в китайській мові поєднує дві важливі ідеї: 充裕 (chōngyù) означає достатність та вдосталь, а 丰富 (fēngfù) вказує на розмаїття та багатство. Разом вони утворюють термін, що описує економічний комфорт і вказує на велику кількість матеріальних ресурсів та багатства, які доступні для конкретної особи чи суспільства.

富裕 вказує на те, що економічні ресурси, які має людина чи суспільство, є достатніми для задоволення основних потреб і навіть додаткових бажань. Це означає, що у них є достатньо грошей, щоб забезпечити собі харчування, житло, освіту, медичну допомогу та інші потреби. Крім того, 富裕 може також вказувати на наявність економічної стабільності та можливості для розвитку, що створює умови для комфортного та безпечного життя. Цей термін також може вказувати на загальний економічний розвиток певного регіону чи країни, де велика кількість людей має достатню кількість ресурсів для життя без серйозних фінансових труднощів. Такий стан 富裕 сприяє підвищенню якості життя, розвитку економіки та соціальній стабільності, відображаючи важливий аспект концепту БАГАТСТВО в китайській культурі.

富足：（形）丰富充足（海词汉语词典）。

Слово 富足 (fùzú) в китайській мові вказує на стан багатства та достатку. Це слово визначається як велике багатство та достаток. За онлайн-словником Ханьдянь (2004) слово 富足 включає ієрогліф 足 (zú), який має кілька різних значень у китайській мові, таких як «достатність», «задоволеність», «вище норми», «здатність» і «закінченість». У контексті слова 富足, ієрогліф 足 додає глибину до поняття багатства, підкреслюючи не просто достатність, але й вищий рівень та задоволення в житті.

富足 описує стан, коли у людини або суспільства є вдосталь матеріальних ресурсів, які задовольняють основні потреби та бажання. Це поняття вказує на

більш ніж достатню кількість матеріальних благ, які дозволяють людині жити комфортно та без необхідності турбуватися про матеріальний бік життя. Людина або суспільство, які є «富足», можуть легко забезпечувати собі їжу, житло, освіту, медичну допомогу та інші основні потреби, а також мати можливість насолоджуватися розвагами та задоволенням бажань. Це поняття також може відзначати внутрішній психологічний стан особи, коли вона відчуває внутрішню рівновагу та задоволеність своїм матеріальним та духовним життям.

А отже, 富足 вказує на багатство не тільки у фінансовому вираженні, але й у відчутті внутрішнього спокою та задоволеності. Це важливий аспект концепту БАГАТСТВО в китайській культурі, який означає більше, ніж просто матеріальні блага, але й загальне благополуччя і щастя.

财宝:

- (名)钱财和贵重的物品（海词汉语词典）；
- 钱财和珍宝（汉典）。

Слово 财宝 (cáibǎo) у китайській мові вказує на гроші та цінності, включаючи дорогоцінні речі та цінності, які мають велику матеріальну чи культурну цінність.

Визначення слова 财宝 також вказує на те, що це не просто гроші, але і вартісні речі, які можуть бути спадщиною, цінними предметами чи непересічною власністю. Це можуть бути дорогоцінні метали, коштовності, колекційні предмети, мистецькі твори, історичні артефакти та інші цінності, які мають велику фінансову та історичну цінність. Це поняття також може вказувати на багатство та велич цінностей як у матеріальному, так і в духовному аспектах.

У складі даної лексеми присутній ієрогліф 宝 (bǎo). За онлайн-словником Ханьдянь (2004) в китайській мові має кілька значень та використовується в різних контекстах, але спільним для всіх є ідея цінності і величі. По-перше, 宝 може вказувати на цінні предмети, які мають велику матеріальну чи культурну вартість, такі як коштовності, антикваріат, мистецькі вироби та інші дорогоцінності. Це аспект багатства, пов'язаний з матеріальними цінностями, що зберігаються та

передаються від покоління до покоління, що робить їх надзвичайно цінними для власників. По-друге, 宝 може означати імператорську владу та повноваження, що вказує на високий соціальний статус та владу. У цьому контексті 宝 вказує на імператорське панування та його непересічність, як символ могутності та влади над країною. По-третє, 宝 може використовуватися як ввічливе звертання до інших людей, підкреслюючи їх велич та цінність в глибокому суспільному чи культурному контексті. По-четверте, 宝 може вказувати на гроші, особливо на металеві гроші, що є важливою складовою багатства та важливим засобом обміну в сучасному світі.

Отже, 财宝 виражає не лише матеріальні багатства, але і багатство культурної спадщини та цінностей. Це слово відображає розмаїття та багатогранність поняття БАГАТСТВО в китайській культурі, підкреслюючи важливість збереження та розвитку цінностей в суспільстві.

钱财：用钱计的财产（汉典）。

Слово 钱财 (qián cái) у китайській мові вказує на матеріальний багатство та майно, які можна виміряти або виразити у грошовому еквіваленті. Це включає в себе гроші, цінності, нерухомість, інвестиції та інші фінансові активи, які мають значення в сучасному суспільстві. До складу даної лексеми входить ієрогліф 钱 qián. Слово 钱 (qián) в китайській мові має глибоке історичне значення та пов'язане з концепцією багатства. Його ідея виникла від давніх часів, коли використовувалися сільськогосподарські інструменти як форма обміну та торгівлі. Відповідно до словника Ханьдянь (2004) 钱 спочатку вказувало на аграрний інструмент, а саме залізну лопату, яку використовували в сільському господарстві. З часом цей інструмент став символом торгівлі та обміну, і тому був обраний для виготовлення перших монет, що слугували грошовою одиницею. Ця еволюція свідчить про тісний зв'язок між робочими інструментами, обміном та багатством у китайській культурі. Це слово також вказує на металеві гроші, зокрема на мідні монети, які використовувалися як загальноприйнята форма грошового обігу в Китаї. Ці монети

стали символом багатства, торгівлі та економічного розвитку. У сучасному контексті 钱 не лише позначає фізичні монети, але й відзначає загальну концепцію багатства, фінансів та фінансової стабільності. Це також може вказувати на успіх у бізнесі, можливості для інвестицій та економічний розвиток.

Отже, 钱 у китайській мові відображає не лише ідею грошей, але й пов'язаний з багатством, економікою та соціальним розвитком, що робить його ключовим символом в культурі та економіці Китаю.

金钱： 货币大多由金属所制成（汉典）。

Слово 金钱 (jīn qián) у китайській мові позначає гроші, зокрема монети та банкноти, які виготовлені з металевих матеріалів, зазвичай зі золота чи срібла. Це поняття корениться у традиціях, коли гроші були прямо пов'язані з дорогоцінними металами, що відображало їхню реальну матеріальну цінність. У словнику Ханьдянь (2004) вказано, що символіка ієрогліфу 金 (jīn) в китайській мові вказує на його відношення до золота та інших дорогоцінних металів, які мають велику матеріальну цінність. Цей ієрогліф походить від давніх зображень, які відображають золото як метал, прихований під землею. У сучасному суспільстві 金 залишається важливим символом багатства та процвітання. Це може вказувати на фінансовий успіх, інвестиції, а також на наявність матеріальних цінностей та активів, які можна виражати у грошовому виразі. Цей ієрогліф символізує не лише матеріальну річ, але й внутрішню цінність, економічну стабільність та соціальний успіх.

Таким чином, 金钱 відображає концепцію багатства в контексті матеріальних ресурсів та фінансової стабільності. У сучасному світі 金钱 залишається символом економічної сили, фінансової стабільності та можливості інвестування. Вони представляють не лише матеріальні ресурси, а й можливості для розвитку бізнесу, навчання, медичної допомоги та інших сфер життя.

有钱： 拥有钱财。富有的；奢侈的。有钱的人（汉典）。

Слово 有钱 (yǒu qián) в китайській мові буквально перекладається як «мати гроші» або «збагатіти». Це вказує на наявність значних матеріальних ресурсів та високий фінансовий статус. Людина, яка описується як «有钱», володіє великою кількістю грошей та може дозволити собі розкішні речі та задовольняти свої бажання. Це поняття також може вказувати на високий рівень життя та фінансову стабільність. Людина, яка має достатньо грошей, може забезпечити собі та своїй родині комфорт, включаючи житло, освіту, медичний догляд та інші потреби. Крім того, 有钱 може також вказувати на розкішний та вишуканий спосіб життя. Люди, які мають значні фінансові можливості, можуть собі дозволити розкішні відпочинки, подорожі, ексклюзивні розваги та інші розкоші. Отже, 有钱 відзначається не лише наявністю грошей, але і вищим рівнем життя, вишуканістю та фінансовою незалежністю. Це поняття відображає багатство та можливості, які дозволяють людям насолоджуватися життям та вибирати для себе найкраще.

宝贝：很有价值并当爱物保藏起来的東西；被认为是少有的或宝贵的人；“宝”指收藏品，特指瓷器收藏品，尤指可以买卖的收藏品；“贝”指“钱币”。“宝贝”可以理解为“收藏品和钱币”（汉典）。

Слово 宝贝 (bǎobèi) в китайській мові має кілька значень, які всі спрямовані на вираження концепції багатства та цінності, де 贝 вказує на гроші. По-перше, 宝贝 може вказувати на цінний об'єкт чи колекційний предмет, який є дуже рідкісним та цінним. Це може бути не тільки фізичний предмет, але і культурна артефакт, історичний артефакт чи навіть цінна реліквія. По-друге, 宝贝 може вказувати на дитину чи немовля. Діти в китайській культурі часто вважаються за найцінніше багатство сім'ї і символізують продовження родинного клану та спадковість. Також варто відзначити, що 宝贝 може вказувати на будь-який об'єкт, який має велику цінність та приносить щастя власнику. Отже, 宝贝 в китайській культурі відображає багатство як матеріальне, так і духовне, а також відзначає важливість спадковості

та родинних цінностей у суспільстві. Це слово підкреслює багатогранний характер концепту БАГАТСТВО в контексті китайської культури.

珍宝： 珠玉宝石等(珍,强调物品的精美;不仅指珠玉,也指其他珍奇物品;宝,强调物品的贵重,多指珠玉),泛指极有价值的物品 (汉典)。

Слово 珍宝 (zhēnbǎo) у китайській мові вказує на надзвичайно цінні та дорогоцінні предмети, зокрема на коштовності, дорогоцінні камені та інші рідкісні об'єкти, які відзначаються своєю красою та вартістю. Перший ієрогліф 珍 (zhēn) підкреслює їхню рідкість та вишуканість, вказуючи на надзвичайну красу та вишуканість цих предметів. Ці предмети можуть бути спадщиною, передачею від покоління до покоління, що підкреслює їхню важливість в суспільстві та родині. Вони також можуть виступати як предмети культурної спадщини, які відображають різноманітні аспекти китайської історії, мистецтва та ремесел. Крім того, у китайській культурі словом 珍宝 можна охарактеризувати духовне багатство, мудрість та внутрішню красу. Ці предмети можуть мати глибокий символічний зміст та відображати внутрішній світ їхніх власників, підкреслюючи важливість духовного розвитку та гармонії.

Отже, 珍宝 в китайській культурі не лише вказує на матеріальне багатство, але і на його культурні, історичні та духовні аспекти, що робить це поняття невід'ємною частиною культурної спадщини Китаю.

宝藏： 蕴藏在地下的矿产资源；犹宝库。指其中储藏的大宗宝物；泛指储藏的珍宝或珍贵物品；一般指储藏的大宗珍宝或珍贵物品，也指蕴藏在地下的矿产资源 (汉典)。

Слово 宝藏 (bǎozàng) у китайській мові означає скарбницю чи сховище, де зберігаються надзвичайно цінні предмети, зокрема величезні коштовності, рідкісні об'єкти, цінності та навіть природні ресурси, які виявилися у землі. 宝 вказує на цінність та дорогоцінність предметів, що знаходяться в сховищі, підкреслюючи їхню вартість як багатство. Поняття 宝藏 також може символізувати багатство як

природний ресурс, такий як золото, діаманти, мінерали або інші корисні копалини, які можна знайти під землею. У цьому контексті 宝藏 вказує на багатство природних ресурсів, які є важливими для економічного розвитку та процвітання країни.

За допомогою наведених визначень можна зробити певні висновки про способи вираження концепту БАГАТСТВО в китайській мові. По-перше, китайська мова має різноманітні терміни для вираження багатства, які включають у себе матеріальні цінності, соціальний статус, культурні скарби, приховані ресурси та різноманітність власності. По-друге, багатство в китайській культурі часто пов'язане з матеріальними цінностями, які включають у себе гроші, коштовності, нерухомість та інші матеріальні блага. Одночасно, багатство також асоціюється зі соціальним статусом, визнанням та владою. По-третє, китайська культура цінує культурні скарби і спадщину, адже слова, як 财宝 (cáibǎo) та 珍宝 (zhēnbǎo), вказують на цінність як матеріальних, так і культурних цінностей, які можуть бути передані з покоління в покоління. По-п'яте, терміни, як 宝藏 (bǎozàng), наголошують на прихованих скарбах та природних ресурсах, що можуть бути приховані у землі та відображають важливість дбайливого використання природних ресурсів.

Отже, на основі розглянутих визначень, можна виділити такі семантичні групи, які відображають різні аспекти концепту БАГАТСТВО в китайській мові: матеріальне та духовне багатство, цінність, достаток, наявність грошей, культурні та історичні скарби, власність, статус, цінні речі, скарби, приховані ресурси. Як бачимо, китайська мова відображає багатогранність концепту БАГАТСТВО, включаючи у себе різноманітні матеріальні, соціальні, культурні та природні аспекти. Ці терміни відображають багатшаровість поглядів китайського суспільства на цю важливу тему, а також показують глибокі значення, які пов'язані з цією концепцією в культурному контексті Китаю.

3.2. Лексико-семантичний аналіз та класифікація китайських фразеологізмів чен'юй із вербалізованим концептом БАГАТСТВО в сучасній китайській мові

Як ми вже встановили, такий широкий лінгвокультурний концепт, як БАГАТСТВО, у китайській мові не може бути обмежений лише однією лексичною одиницею. Більше того, він може бути втілений у фразеологічних виразах чен'юй, які часто використовуються у класичних китайських творах, історичних оповідях та народних сказаннях, які вважаються мудрістю китайської культури та відзначаються національним, історичним та географічним контекстом.

У нашому дослідженні ми використали 92 китайських фразеологізми чен'юй з вербалізованим концептом БАГАТСТВО. Це надало нам можливість розглянути не лише культурні та лінгвістичні аспекти, а й вивчити явища культурної символіки та семіотики в китайській мові та культурі.

Дослідження лінгвокультурологічних особливостей концепту БАГАТСТВО у китайській мові на основі аналізу зазначених вище 92 фразеологізмів, які відображають різне значення багатства, дозволило виділити такі семантичні групи.

Перша група відображає **позитивне ставлення до багатства**. У цих пареміях багатство сприймається як інструмент досягнення успіху, процвітання та добробуту. Ці фразеологічні вирази говорять про те, як гроші можуть стати джерелом щастя, влади і впливу у суспільстві. Вони відображають позитивний погляд на багатство як на можливість розвитку та вдосконалення життя. До них належать:

1. 年富力强 (nián fù lì qiáng) – «Повний життя і енергії» – вказує на те, що з роками людина стає сильнішою і більш впливовою, що може призвести до багатства та успіху.

2. 民殷财阜 (mín yīn cái fù) – «Щирі люди живуть заможним життям» – ця фраза відзначає, що щира поведінка може привести до накопичення матеріальних благ.

3. 临财不苟 (lín cái bù gǒu) – «Відповідально ставитися до грошей» – вказує на важливість чесності у фінансових справах.

4. 富贵浮云 (fù guì fú yún) – «Багатство і шана подібні до хмар, що спливають» – цей вираз вказує на те, що багатство та слава як хмари і можуть зникнути так само швидко, як і прийшли.

5. 富贵显荣 (fù guì xiǎn róng) – «Багатство і слава» – вказує на те, що багатство і слава є показниками успіху і визнання в суспільстві.

6. 仗义疏财 (zhàng yì shū cái) – «Бути справедливим та безкорисливим» – відзначає важливість справедливості та взаємодопомоги в фінансових справах.

7. 安富尊荣 (ān fù zūn róng) – «Забезпечений та шановний» – вказує на те, що багатство і слава принесуть спокій і повагу.

8. 富国安民 (fù guó ān mǐn) – «Багата країна та спокійний народ» – вказує на те, що багатство країни призведе до спокою і щастя серед народу.

9. 国富民安 (guó fù mǐn ān) – аналогічно із попереднім.

10. 国富兵强 (guó fù bīng qiáng) – «Багата країна з сильною армією» – вказує на те, що багатство країни дозволяє їй мати могутню оборону.

11. 国富民丰 (guó fù mǐn fēng) – «Багата країна, заможний народ» – відзначає важливість благополуччя і добробуту для народу в цілому.

12. 长命富贵 (cháng mìng fù guì) – «Довгих років і достатку» – вказує на те, що багатство може призвести до довголіття і комфортного життя.

13. 多文为富 (duō wén wéi fù) – «Навчання – це багатство» – підкреслює важливість освіти та знань у досягненні успіху та добробуту.

14. 富国强兵 (fù guó qiáng bīng) – «Збагачувати країну та зміцнювати армію» – вказує на важливість багатства у зміцненні держави.

15. 劫富济贫 (jié fù jì pín) – «Грабувати багатих і роздавати гроші бідним» – підкреслює важливість соціальної справедливості та рівності в розподілі багатства.

16. 荣华富贵 (róng huá fùguì) – «Багатство та знатність» – вказує на те, що багатство пов'язане зі славою та гідністю.

17. 民富国强 (mín fù guó qiáng) – «Добробут народу та могутність держави» цей фразеологізм підкреслює важливість благополуччя громадян для сили і процвітання країни в цілому.

18. 繁荣富强 (fán róng fù qiáng) – «Процвітання та могутність» – ця фраза відзначає важливість економічного розвитку та сильної позиції країни в глобальному контексті.

Аналіз даних фразеологізмів вказує на деякі закономірності та спільні риси у сприйнятті багатства в китайській культурі. З цього можемо зробити певні висновки:

1) *важливість чесності та щедрості*: багатство в китайській культурі пов'язане з чесністю, щедрістю та справедливістю (仗义疏财 (zhàng yì shū cái) – «Бути справедливим та безкорисливим»). Деякі фразеологізми вказують на те, що справжнє багатство можливе лише за умови чесності у фінансових справах та готовності допомагати іншим;

2) *важливість благополуччя нації*: багатство не розглядається як ізольована якість, але як щось, що впливає на всю націю. Фразеологізми підкреслюють важливість того, щоб країна була багатою та щасливою, що відображає важливість благополуччя громадян для загального розвитку країни (国富民安 (guó fù mín ān) – «Багата країна, щасливий народ»);

3) *спільні цілі держави*: кілька фразеологізмів підкреслюють важливість сильної армії та економічного розвитку для держави (富国强兵 (fù guó qiáng bīng) – «Збагачувати країну та зміцнювати армію»). Це може вказувати на те, що у китайській культурі багатство та могутність є важливими для політичної та військової стабільності країни;

4) *важливість культурної спадщини*: фразеологізм 文房四宝 (wénfáng sìbǎo) буквально перекладається як «чотири коштовності робочого кабінету» і вказує на чотири основні предмети, необхідні для занять каліграфією та живописом: пензель,

туш, папір і тушкова подушка. Ці предмети відіграють важливу роль в китайській культурі та мистецтві, і їхнє використання було широко розповсюджене серед китайських вчених, художників та літераторів. відображає важливість культурних навичок, передачу знань та спадщини у китайському суспільстві. Ці предмети є не лише інструментами для мистецтва, але й символами багатої історії та культурного надбання. Вони є важливою частиною китайської традиційної культури та вартювальної спадщини, яка передається з покоління в покоління. Цей фразеологізм відображає глибокий погляд китайців на важливість збереження та розвитку своєї культурної спадщини як невід'ємної частини їхнього багатства.

5) *важливість сімейних цінностей і дружби*: фразеологізм 金玉良缘 (jīnyù liángyuán) вказує на ідеальний шлюб або благополучні сімейні стосунки. Цей вираз вказує на те, що ідеальний шлюб є великим надбанням та дорогоцінним скарбом у китайській культурі. Міцні та щасливі сімейні зв'язки розглядаються як одна з найбільших цінностей у житті. Вираз 金友玉昆 (jīnyǒuyùkūn) вказує на близькі дружні стосунки, які порівнюються з дорогоцінними каменями – золотом та яшмою. Він підкреслює важливість дружби та підтримки в китайському суспільстві. Друзі, які є надійними і вірними, розглядаються як скарби, які слід берегти та вартювати. У китайській культурі сімейні та дружні стосунки вважаються основою щасливого та вдалого життя. Ці фразеологізми відображають глибокі цінності, які китайці приділяють міцним та гармонійним сімейним та дружнім зв'язкам. Вони свідчать про те, що для китайців сім'я та друзі – це найважливіші багатства, які не мають ціни і які слід берегти та дбати про них.

б) *цінність природи*: фразеологізм 长林丰草 chánglín fēngcǎo означає густі ліси та розкішні трави і символізує багатий біорізноманіття та велич природи. Цей вираз також може використовуватися в переносному значенні, позначаючи «лоно природи», що є метафорою для багатства й процвітання. Природа у Китаї завжди була об'єктом великої прихильності та поваги. Ліси та трави надають ресурси для

будівництва, лікування, харчування та інших аспектів життя. Крім того, природа є важливою складовою китайської традиційної медицини та філософії.

Узагальнюючи, аналіз фразеологізмів в китайській культурі підтверджує, що багатство у Китаї не обмежується лише матеріальними цінностями, але також включає важливі аспекти моральності, суспільства, та культурної спадщини. Чесність, готовність допомагати іншим, благополуччя нації, сильна армія та економіка, збереження культурних навичок та цінностей, а також сімейні стосунки та природа, всі вони відіграють важливу роль у сприйнятті багатства та багатство в контексті загального розвитку суспільства та індивіда. У китайській культурі багатство сприймається як комплексне явище, що включає матеріальні, соціокультурні та моральні аспекти, і визнається як необхідна умова для гармонійного та щасливого життя всього суспільства.

Друга група представляє **негативне ставлення до багатства**. У цих пареміях багатство, а саме гроші асоціюються із корупцією, жадібністю, втратою моральних цінностей. Вони вказують на те, як навіть невелика прагнення до матеріальних благ може призвести до погіршення характеру та моральних якостей людини тощо. Ось деякі закономірності та спільні риси, які можна виділити:

1. 爱财如命 ài cái rú mìng – «любити гроші більше за життя»: цей вираз показує, що жадібність до грошей може бути настільки сильною, що людина готова пожертвувати іншими аспектами життя, такими як моральність чи етика.

2. 不义之财 bù yì zhī cái – «нечесно нажите багатство»: цей вираз вказує на те, що багатство, нажите нечесним чином, є неправедним і може призвести до негативних наслідків.

3. 非分之财 fēi fèn zhī cái – «багатство, здобуте нечесним шляхом»: цей вираз вказує на те, що багатство, яке не належить за законом, може бути згубним.

4. 积财千万，不如薄技在身 jī cái qiān wàn, bù rú bó jì zài shēn – «замість того, щоб накопичувати майно, краще освоїти певні навички»: цей вираз наголошує на важливості освіти та професійних навичок над голим накопиченням багатства.

5. 见财起意 jiàn cái qǐ yì – «загорітися недобрими думками при виді багатства»: цей вираз показує, як жадібність може спровокувати негативні думки та бажання при виді багатства.

6. 殫财竭力 dān cái jié lì – «губити людські та матеріальні ресурси»: цей вираз вказує на те, як жадібність може вивести на межу та призвести до втрати людських і матеріальних ресурсів.

7. 人财两空 rén cái liǎng kōng – «і люди, і багатство втрачені» (обр. у знач.: зазнати подвійних втрат, втратити все відразу); цей вираз показує, як жадібність може вивести людину на межу та призвести до втрати всього відразу.

8. 人为财死，鸟为食亡 rén wèi cái sǐ, niǎo wèi shí wáng – «люди гинуть у гонитві за багатством, птахи гинуть у гонитві за їжею»: цей вираз показує, як жадібність може призвести до негативних наслідків і нещастя.

9. 助边输财 zhù biān shū cái – «охороняти кордони шкодить казні»: цей вираз вказує на те, як велика кількість витрат на оборону може призвести до втрати фінансових ресурсів країни.

10. 图财害命 tú cái hài mìng – «вбити заради грошей»: цей вираз показує, як жадібність може призвести до злочинів та навіть вбивства заради грошей.

11. 贪夫徇财 tān fū xùn cái – «жадібна людина готова віддати і життя заради багатства»: цей вираз описує людину, яка є скупкою та готова вчинити зло заради багатства.

12. 为富不仁 wéi fù bù rén – «жадібний в погоні за багатством»: цей вираз показує, як жадібність може зробити людину жорстокою та безжалісною навіть у відносинах з іншими людьми.

Вивчення цих фразеологізмів чен'юй дозволяє нам виокремити такі ключові ідеї:

1) *жадібність та втрата моральних цінностей*: чимало фразеологізмів відображають негативні аспекти жадібності та готовності пожертвувати моральними цінностями заради грошей. Наприклад, 爱财如命 (ài cái rú mìng)

означає «любити гроші більше за життя», вказуючи на жадібність та пріоритет грошей перед моральними цінностями;

2) *негативні наслідки жадібності та безтурботності*: багато фразеологізмів підкреслюють негативні наслідки жадібності та безтурботності, такі як втрата матеріальних та людських ресурсів (殫財竭力 (dān cái jié lì) – губити людські та матеріальні ресурси) або навіть загибель життя (谋财害命 (móu cái hài mìng) – полювати за чужими грошима);

3) *спроби збагатитися нечесним шляхом*: деякі фразеологізми вказують на те, що багатство, здобуте нечесним чином, не може приносити довготривалої радості (非分之财 (fēi fèn zhī cái) – багатство, здобуте нечесним шляхом);

4) *соціальна несправедливість і егоїзм*: деякі фразеологізми вказують на соціальну несправедливість і егоїзм, такі як згубні звички (酒色财气 (jiǔ sè cái qì) – згубні звички) та несправедливість у розподілі багатства (劫富济贫 (jié fù jì pín) – грабувати багатих і роздавати гроші бідним);

5) *покарання та негативні наслідки*: певні фразеологізми вказують на те, що люди, які безсовісно збагачуються або здобувають гроші нечесним чином, стикаються з негативними наслідками, які можуть бути покаранням за їхню безморальність, наприклад, 图财害命 (tú cái hài mìng) – «вбити заради грошей».

Серед фразеологізмів в китайській мові, що досліджувались, було помічено характерну особливість, а саме: нерідке використання **антитези** для вираження складних концепцій і відносин. Антитези допомагають створювати контрастність і підкреслювати різницю між ідеями, вираженими у висловах. У багатьох фразеологізмах антитези знаходяться в основі їхнього смислу, показуючи протиставлення між різними концепціями, такими як гроші і мораль, багатство і бідність:

1. 爱财如命 ài cái rú mìng – любити гроші більше за життя

Антитеза: любов до грошей (матеріальне) протистоїть життю (духовне), підкреслюючи жадібність та втрату гармонії з життям.

2. 积财千万，不如薄技在身 jī cái qiān wàn, bù rú bó jì zài shēn – замість того, щоб накопичувати майно, краще освоїти певні навички.

Антитеза: накопичення багатства (матеріальне) протистоїть розвитку навичок (духовне), вказуючи на важливість знань і навичок над багатством.

3. 民穷财尽 mín qióng cái jìn – повне зубожіння країни

Антитеза: Бідність нації (матеріальне) протистоїть вичерпанню багатства (матеріальне), підкреслюючи катастрофічну втрату матеріальних ресурсів.

4. 疏财仗义 shū cái zhàng yì – бути щедрим у допомозі нужденним

Антитеза: щедрість (моральне) протистоїть відмові від грошей (матеріальне), вказуючи на важливість допомоги і взаємопідтримки.

5. 人为财死，鸟为食亡 rén wèi cái sǐ, niǎo wèi shí wáng – люди гинуть у гонитві за багатством, птахи гинуть у гонитві за їжею

Антитеза: жадібність (матеріальне) протистоїть нещасливому кінцю (духовне), вказуючи на трагічні наслідки бажання матеріальних благ.

6. 助边输财 zhù biān shū cái – охороняти кордони шкодить казни

Антитеза: охорона кордонів (соціальне) протистоїть фінансовій стабільності (матеріальне), підсилюючи розбіжність між безпекою та фінансами.

7. 图财害命 tú cái hài mìng – вбити заради грошей

Антитеза: бажання грошей (матеріальне) протистоїть втраті життя (духовне), вказуючи на надмірну цінність матеріальних благ.

8. 富贵不能淫 fùguì bù néng yín – непідкупний

Антитеза: багатство (матеріальне) протистоїть корупції (моральне), підсилюючи ідею моральної непідкупності.

9. 辞富居贫 cí fù jū pín – відмовитись від багатства

Антитеза: відмова від багатства (матеріальне) протистоїть вибору бідності (матеріальне), підкреслюючи важливість духовних цінностей над матеріальним благополуччям.

10. 劫富济贫 jié fù jì pín – грабувати багатих і роздавати гроші бідним

Антитеза: грабування багатих (матеріальне) протистоїть допомозі бідним (матеріальне), вказуючи на соціальний конфлікт між різними верствами населення.

11. 为富不仁 wéi fù bù rén – жадібний і жорстокий

Антитеза: багатство (матеріальне) протистоїть жорстокості (моральне), підкреслюючи недоліки жадібності та відсутність гуманності.

У цих фразеологізмах присутні важливі антитези, які відображають складні відносини між матеріальними та духовними цінностями у культурі та мудрості Китаю. Ці протиставлення глибоко відображають внутрішню боротьбу людства між бажанням накопичувати багатство та потребою в моральних цінностях та гармонії. Вони ілюструють різноманіття антитез у китайській мудрості, де протиставлення матеріальних та духовних цінностей грає ключову роль у формуванні важливих життєвих пізнань.

Як бачимо фразеологізми, пов'язані з багатством у китайській мові, часто відображають негативні аспекти людської природи, такі як жадібність, нечесність, безтурботність та егоїзм. Вони нагадують про важливість моральних цінностей, справедливості та відповідальності в фінансових справах.

Пропонований аналіз фразеологічних одиниць китайської мови дозволяє нам краще розуміти сутність та відношення до багатства у китайській культурі. Багатство у китайському фольклорі виконує різні ролі, відображаючи як позитивні, так і негативні аспекти його впливу на суспільство та людину. Цей аспект культури є дуже важливим для вивчення, оскільки він відображає внутрішні цінності та етичні норми китайського суспільства.

Висновки до Розділу 3

Багатство є важливим концептом в китайській культурі. Воно має глибокий контекст і включає в себе більше, ніж просто фінансовий стан. Багатство в китайському розумінні також може охоплювати духовні та соціальні цінності, такі як родинні цінності, гармонійні стосунки, взаємоповага та здоров'я. Інтерпретація

слова «багатство» в китайських тлумачних словниках також відображає цей багатогранний характер.

У даному розділі було проведено аналіз різних аспектів концепту БАГАТСТВО в китайській мові. Для цього були розглянуті дві ключові лексеми: 财富 і 财产. За допомогою аналізу визначень цих двох понять було виявлено, що основними ознаками концепту БАГАТСТВО є цінність і гроші. У зв'язку з цим було проаналізовано ряд семантично пов'язаних термінів, що відображають різноманітні аспекти багатства в китайському суспільстві, а саме 丰富, 富贵, 富裕, 富足, 财宝, 钱财, 金钱, 有钱, 宝贝, 珍宝, 宝藏 і відзначено, що китайці включають до поняття багатства всі ті явища, речі та поняття, які мають для них певну цінність або є важливими. Подальший аналіз лексем, пов'язаних із концептом БАГАТСТВО, дозволив визначити кілька семантичних груп, які відображають різні аспекти цього поняття в китайській мові. Серед цих аспектів виділяються матеріальне та духовне багатство, цінність, достаток, наявність грошей, культурні та історичні скарби, власність, статус, цінні речі, скарби, природу та приховані ресурси. Проаналізувавши дані китайські фразеологізми, ми відзначили, що для вираження багатства найчастіше використовується ієрогліф 财 (cái).

Аналіз лінгвокультурологічних особливостей концепту БАГАТСТВО у китайській мові на основі аналізу 92 фразеологізмів, які відображають різне значення багатства, дозволило класифікувати їх на дві основні групи. Перша група відображає позитивне ставлення до багатства. У цих пареміях багатство сприймається як інструмент досягнення успіху, процвітання та добробуту. Ці фразеологічні вирази говорять про те, як багатство може стати джерелом щастя, влади і впливу у суспільстві. Вони відображають позитивний погляд на багатство як на можливість розвитку та вдосконалення життя. Друга група представляє негативне ставлення до багатства. У цих пареміях багатство, а саме гроші нерідко асоціюються із корупцією, жадібністю, втратою моральних цінностей. Вони

вказують на те, як навіть невелика прагнення до матеріальних благ може призвести до погіршення характеру та моральних якостей людини тощо.

Було помічено, що фразеологізми в китайській мові часто використовують антитези для вираження складних ідей. Ці антитези створюють контраст і підкреслюють різницю між ідеями, вираженими у висловах. У контексті багатства антитези в китайських фразеологізмах відображають складні відносини між матеріальними та духовними цінностями. З одного боку, багатство часто асоціюється з позитивними якостями, такими як успіх, процвітання та добробут. З іншого боку, багатство також може призводити до негативних наслідків, таких як жадібність, корупція та втрата моральних цінностей. Антитези в китайських фразеологізмах про багатство можна розділити на кілька категорій: матеріальні і духовні, матеріальні і соціальні, матеріальні і моральні, а також матеріальні і матеріальні.

Роль багатства у китайському фольклорі виявляється у різноманітних аспектах, що віддзеркалюють як позитивні, так і негативні впливи цього явища на суспільство та індивіда. Цей аспект культури виявляється надзвичайно значущим для розуміння внутрішніх цінностей та етичних стандартів китайського суспільства.

РОЗДІЛ 4

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ БАГАТСТВО У ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Українська мова є невичерпним джерелом знань про культуру та ідентичність народу. Одним із ключових аспектів цього багатогранного вивчення є розгляд поняття БАГАТСТВО через призму українськомовних лексикографічних джерел.

У нашому дослідженні ми поглибилися в аналізі українськомовних лексикографічних джерел, які відображають уявлення про багатство та прослідкували еволюцію терміну в українській лексикографії, щоб зрозуміти його сутність та значення для нашого суспільства.

4.1. Засоби вербалізації поняття БАГАТСТВО в сучасній українській мові

Лексема «багатство» української мови має різноманітні і важливі значення, які відображають різні аспекти матеріального та духовного життя суспільства. Ця лексема, насичена глибоким семантичним змістом, стає не лише відзначенням матеріального достатку, але й символізує різноманітні аспекти культури, соціальних відносин, та духовного розвитку:

1) «велике майно, цінності, гроші»: це основне значення лексеми, яке вказує на накопичення матеріальних ресурсів, грошей та інших цінностей. Це може бути як особисте майно, так і багатство нації в цілому;

2) «сукупність матеріальних цінностей (про надра землі, тваринний і рослинний світ)»: це значення вказує на розмаїття природних ресурсів, які можуть бути корисні для людини, такі як нафта, газ, рослинні види тощо;

3) «велика кількість, багатоманітність»: це значення охоплює різноманітність або велику кількість чого-небудь, як наприклад велика кількість ідей, навичок, можливостей;

4) «про щось дуже цінне, важливе, значне» (переносне значення): це значення лексеми вказує на важливі аспекти, які не обов'язково пов'язані з матеріальними цінностями. Це може бути велике знання, досвід, людські відносини або будь-який інший аспект, який має велике значення для людини чи суспільства (*Словник української мови: в 11 томах*, 1970, с. 83). У цілому, лексема «багатство» відображає різноманітні аспекти багатства, починаючи від матеріальних цінностей і закінчуючи важливими духовними та соціокультурними аспектами життя людей.

Етимологічний словник української мови (1982) зазначає, що етимологічний аналіз слова «багатий» вказує на його коріння у праслов'янському термінах, де «bogaty» має значення «той, хто має великий наділ». Це походить від *bogъ, що означає «доля, майно, багатство». Цей корінь також пов'язаний із поняттям бога чи господаря в інших мовах, наприклад, в авестійській мові та тахарській мові, де «baga-» вказує на бога чи частину чогось.

У вигляді слова «багатий» українська мова відзначає людину, яка має матеріальні блага, такі як земельні ділянки, худоба та помешкання. У давні часи, багатство асоціювалося з наявністю цих матеріальних благ, що вказувало на високий статус та соціальний престиж людини. Більше того, історія та етимологія цього слова показують, що багатство також могло бути пов'язане із щастям, бо в давніх народах багатою вважалась не лише та, хто має матеріальні блага, але й та, хто є щасливою та благополучною.

Отже, поняття багатства в історичному контексті не лише вказує на матеріальний достаток, але і на загальне щастя, яке може впливати з усвідомлення своєї долі та насолодження життям. Це підкреслює важливість різноманітних аспектів багатства у визначенні якості та щастя людини.

Українська мова є флективною, що означає, що вона використовує гнучкі морфемні закінчення для вираження різних граматичних форм слів, та багата на морфемні особливості, що дозволяє ретельно досліджувати слова та їхні походження. За Полюгою Л. М., корінь цього слова «багатство» – «багат» (*Словник українських морфем*, 2001, с. 25). Корінь «багат» служить основою для багатьох слів

та виразів. По-перше, від цього кореня утворюються прикметники «багатий», «багата», «багате», які вказують на особу чи річ, що володіє великими матеріальними та не тільки ресурсами. По-друге, існують дієслова «багатіти» і «збагачуватися», які вказують на процес накопичення багатства. Ці дії можуть бути як активними, коли людина свідомо здобуває багатство, так і пасивними, коли це стається без її участі. Також, оскільки в українській мові присутнє чередування приголосних «т» та «ч», даний корінь простежується у слові «багач», що вказує на особу, яка володіє багатством. До фонетичних та словотвірних варіантів лексеми «багатство» відносяться: багатиня – «багач», багатір, багатирня, багатірство, багатітися, багатій, багатіти, багато, багатство, багатшати, багатшими – «збагачувати», багатько, багатьмо – «велика кількість, купа, безліч», багачко, багач, багачня, богатий, багатія, багатір – «багач», багатірство, багато, багатство, богач, богачий – «багацький», збагачувальний, збагачувати, збагачувач, убогачення, «збагачення» (*Етимологічний словник української мови: В 7 т., 1982, с. 109*).

Лексема «багатство» як іменник, прикметник «багатий» та дієслово «багатіти» несуть у собі багато позитивних асоціацій та характеристик, які відображають заможність, повноту, розкішність та привабливість. Вони акцентують на значущості та цінності певних ресурсів чи характеристик і відзначають володіння ними. Ці слова надають високий статус особі чи об'єкту, до якого вони застосовуються. Синонімічний ряд для лексеми «багатство» підтверджує це багатством асоціацій, таких як щедрість, пишність, пишнота, маєтність, капітали, мільйони, розкіш, гойність, помпезність тощо (Полюга, 2006). Ці слова не лише виражають матеріальні блага (гроші), але й підкреслюють важливість розкішного способу життя, високий соціальний статус та повагу в суспільстві. Вони стають символами успіху та віддзеркалюють можливість володіння матеріальними ресурсами. У сучасному вживанні ці слова акцентують на важливості матеріальних статків та володіння різноманітними цінностями. Вони також можуть вказувати на здатність особистості до накопичення багатства та уміння його використовувати для досягнення різних цілей. Такий синонімічний ряд

допомагає виразно передати ідею про важливість матеріальної забезпеченості та успіху в сучасному світі. У свою чергу, лексема «багатий» має такий синонімічний ряд: заможний, маєтний, грошовитий, імуций, розкішний, щедрий, гойний, щедрий, пишний, помпезний, великий, добрий, щедротний, рясний (Полюга, 2006).

Як бачимо, багатство в українській культурі не лише виражає матеріальні блага, але й підкреслює важливість розкішного способу життя, високого соціального статусу та поваги в суспільстві. Воно відображає здатність особистості до накопичення та вміння використовувати багатство для досягнення різних цілей. Отже, в усій своїй різноманітності ці слова надають значущості та цінності ресурсам, а також віддзеркалюють сучасні уявлення про багатство у суспільстві.

4.2. Лексико-семантичний аналіз українських фразеологізмів із вербалізованим концептом БАГАТСТВО в сучасній українській мові

У нашому дослідженні ми проаналізували 92 фразеологізми, що вербалізують концепт БАГАТСТВО в українській мові, і вивчили їхнє значення та вживання в українській мові. Вони створюють цілісну картину українського народного мислення стосовно багатства. У результаті ми визначили основні семантичні групи, розглянемо їх детальніше.

Взаємини між багатим і бідним. Фразеологізми відображають віру в існування соціальних різниць і неперетину багатих і бідних шарів суспільства. Це може свідчити про певний ступінь класової свідомості. Наприклад: *багатий бідного не знає і багатий усім брат, а хто нічого не має, того ніхто не знає.*

Способи використання багатства. Низка фразеологізмів наголошує на різниці в підходах до витрачання грошей між багатими і бідними. Це вказує на різний ставлення до матеріальних ресурсів та здатність до розумного управління ними. Наприклад: *багатий їсть, коли що схоче, а вбогий – коли що трапиться, а також багатий не любить дати.*

Багатство та його вплив. Фразеологізми, пов'язані з багатством, вказують на різноманітні аспекти ставлення до нього, від нераціонального використання до попереджень про можливий негативний вплив. Наприклад, *гроші не пахнуть, гроші йдуть до багатого, а злидні до бідного*.

Конфлікт багатства і моралі. Певні вирази підкреслюють, що навіть якщо людина досягла фінансового успіху, це не гарантує щасливого чи здорового життя без збереження моральних цінностей. Здоров'я вважається найбільшим багатством, а моральна чистота важливою в контексті життя із задоволенням і задоволенням від досягнень (*найбільше багатство – здоров'я, багатство і слава не загоять ушкодженого сумління*).

Багатство як привід для зайвих турбот. Нерівності у матеріальних можливостях можуть призвести до соціальних турбот та викликати проблеми для широкого загалу (наприклад, *багатство одного є руїною десятиох*). Цей вислів може слугувати нагадуванням про важливість справедливості та рівності в суспільстві. *Зайві гроші – зайва турбота* – цей фразеологізм підкреслює ідею, що володіння великою кількістю грошей може стати джерелом додаткових турбот і викликати нові проблеми. Як бачимо, у фразеологізмах простежується необхідність розуміння та обережного відношення до грошей, а також те, що взаєморозуміння та міра використання матеріальних ресурсів можуть бути важливішими, ніж їхня кількість.

Як бачимо, багатство українською культурою часто сприймається з певним негативним відтінком. Це можна пояснити декількома чинниками:

1) багатство як джерело невдоволеності: українські народні прислів'я та приказки часто виражають невдоволеність багатими (наприклад, *багатому щастя, а вбогому трясця і багатого і серп голить, а убогого і бритва не хоче*). Це може бути пов'язане із сприйняттям багатства як нерівності та несправедливості. Багаті, які можуть уникнути більшості повсякденних труднощів, можуть виглядати неприязно в очах тих, хто живе в складних умовах.

2) багатство та бездушність: у деяких українських прислів'ях багаті можуть бути сприйняті як бездушні та нерозуміючі потреб бідних. Це може відображати думку, що ті, хто має багатство, можуть втратити зв'язок із звичайними людьми та їхніми проблемами (наприклад, *багатій не дивиться, чим убогий живиться і совісті менше – грошей більше*).

3) Багатство як можливий результат нечесних чи неправомірних діянь: деякі прислів'я можуть вказувати на те, що багатство може бути результатом нечесних справ або навіть шахрайства (наприклад, *багач чуже загібає, бо своєму ліку не знає і гріхів багато, та й грошей досхочу*). Це в свою чергу може створювати стереотипи про те, що забезпечені люди можуть використовувати нечесні методи для накопичення багатства.

4) бажання залишатися скромним: багатство також може сприйматися як загроза цінностям скромності, які важливі для української культури (наприклад, *не родись багатий, а родись щасливий і не бажай синові багатства, а бажай розуму*). Скромність, простота та бережливість часто вважаються важливими якостями, тому багатство може виглядати нетрадиційним чи неправильним вираженням цих цінностей.

У цілому, ці уявлення можуть впливати на те, як багатство сприймається в українському суспільстві. Це в свою чергу може також впливати на економічну політику та сприйняття розподілу багатства в суспільстві.

Варто звернути увагу на взаємозв'язок фольклору і слов'янської філології: у вказаних українських прислів'ях і приказках слово «чорт» використовується у фігуративному сенсі, щоб позначити негативний аспект або злий вплив, який приписується багатим або багатству. У цих виразах «чорт» символізує злодійський, обманюючий або нечесний вплив, який, на думку людей, може бути пов'язаний із неправедним накопиченням багатства або зловживанням ним. Наприклад: *багатому і чорт гроші носить, багатому чорт дітей колише, багатому чорти й горох молотять, багач гроші збирає, а чорт калитку шиє*.

У багатьох українських фразеологізмах зустрічається згадка про їжу, обід чи їстівні звичаї (*знають сусіди, що їсть багач по обіді, багач їсть у середу лучче, як бідний у Великдень і багач ся дивує, чим бідний діти годує*). Це можна пояснити певними аспектами: українська культура дуже багата на традиції, пов'язані з їжею. Їжа важлива в українському способі життя, і це відображено в прислів'ях як символ заможності, комфорту, щастя та багатства. Багаті люди можуть дозволити собі вишукані страви і відчують радість від них, тоді як бідні змушені обходитися скромніше. Більше того, їжа використовується як образ та метафора для передачі глибоких життєвих мудростей (*від багача не жди калача*). У цьому контексті метафора вказує на те, що слід очікувати чи розраховувати лише на те, що є характерним для конкретної особи чи ситуації. «Калач» тут символізує дарунок чи щедрість, і ідея полягає в тому, що від людини, яка славиться своїм багатством чи статусом, можна очікувати лише того, що відповідає її характеру, наприклад, багатства чи матеріальних благ.

Життєва мудрість, яку виражає ця фраза, полягає в обережності та реалізмі у спілкуванні та взаємодії з іншими людьми. Вона наголошує на тому, що краще очікувати та цінувати те, що справжньо і конкретно властиве кожній особі, замість створення необгрунтованих очікувань на основі зовнішнього благополуччя.

Українська фразеологія, яка відображає народні мудрості та життєвий досвід, активно асоціює дітей як ключовий елемент сприйняття багатства та бідності. Досліджені фразеологізми відображають особливі перспективи на зв'язок між матеріальним становищем та вихованням дітей. Діти часто фігурують як важка ноша для бідних, що несе за собою труднощі та виклики, пов'язані з вихованням в обставинах обмеженого матеріального ресурсу. Наприклад, *багатому чорт діти колише, а бідному щипає аби плакал* може вказувати на різницю в підході до виховання, де багатий може насолоджуватися безтурботністю, тоді як бідному може доводитися долати труднощі, аби забезпечити дітей. А у вислові *багатому – щастя, убогому – діти* підкреслюється ідея, що для бідних діти можуть вважатися важкою відповідальністю чи труднощами. Варто зазначити, що в даних

фразеологізмах відбивається глибокий культурний та соціальний вимір. Розглянемо кілька причин, чому у таких висловах діти виступають як ключовий елемент. По-перше, діти – символ життя та продовження роду. Вони покликані служити як спосіб передачі цінностей і традицій від покоління до покоління. По-друге, фразеологізми часто використовують контраст між багатством та бідністю, і саме діти як ті, хто потребує найбільшої уваги, турботи і захисту, стають ключовим елементом цього контрасту. Це може відображати уявлення про те, як матеріальний статус впливає на життя сім'ї в цілому. По-третє, у фразеологізмах часто висвітлюється реальність економічного та соціального статусу, де багатство може полегшити виховання дітей, а бідність може ставити додаткові виклики. Можна зробити висновок, що діти, а також сімейні цінності в українській фразеології часто розглядаються в контексті нематеріального багатства, проте разом з тим також висвітлюються труднощі та радості виховання в залежності від соціального статусу та матеріального благополуччя сім'ї.

У більшості з наведених прислів'їв і приказок існують антитези, які виражають протиставлення багатих і бідних, розкриваючи величезний соціальний і економічний розрив між ними (*багатому й гріхи прощають, а вбогого і так козають*). Ці антитези мають важливе значення в українській культурі та відображають реалії соціальної нерівності та непорозуміння між різними соціальними групами. У вказаних фразеологізмах вживання сполучника «а» відзначається особливою важливістю, оскільки цей сполучник вказує на протиставлення, контраст чи навіть суперечливість між двома частинами висловлювання. В багатьох з цих фразеологізмів «а» розділяє дві протилежні ідеї чи умови, що підкреслює різницю між становищем багатих і бідних (*гроші йдуть до багатого, а злидні до бідного*). Цей сполучник служить для вираження конфлікту або розбіжності між тим, що може собі дозволити багатий, та обмеженими можливостями бідного. Через сполучник «а» транслюється акцент на соціальних нерівностях та несправедливості (*у багатого живіт росте, а в бідного – горб від роботи*). Він допомагає виразити розбіжність у життєвих можливостях і

підкреслити соціальні проблеми. Крім того, використання сполучника «а» у цих фразеологізмах може вказувати на конфліктні взаємини між багатими і бідними. Це може свідчити про безпорадність бідних у суперечках чи протистояннях із багатими. Вживання «а» також може вказувати на безжальність і безчуття багатих до проблем менш забезпечених верств населення (*багачеві прибуль, а біднякові загибель*).

Узагальнюючи наше дослідження, можна зазначити, що українські фразеологізми, що вербалізують багатство, відображають складні та багатоаспектні уявлення українського суспільства про цю тему. Ці фразеологізми відображають зазвичай негативне сприйняття багатства через його асоціації із нерівністю, несправедливістю та бездушністю багатих тощо. Вони також вказують на можливість несправедного чи неправомірного накопичення багатства через нечесні практики та створюють стереотипи про багатих як про людей, які можуть використовувати нечесні засоби для досягнення своїх цілей. Ці уявлення про багатство мають важливий вплив на українське суспільство, його економічну політику та сприйняття розподілу багатства. Вони відображають глибокі культурні цінності, які впливають на спосіб мислення українців та поведінку людей в цілому. Такі уявлення можуть бути викликом для розвитку більш справедливого та рівного суспільства, де кожна людина має можливість реалізувати свій потенціал незалежно від матеріального статусу.

Висновки до Розділу 4

У цьому розділі ми розглянули різноманітні аспекти лексеми «багатство» в українській мові та її значення у контексті культурних, соціальних та етимологічних аспектів. Ми вивчили різні аспекти багатства, починаючи від матеріальних цінностей та ресурсів до духовних та соціокультурних аспектів життя людей. Лексема «багатство» виявилася багатоаспектною, відображаючи не лише матеріальний достаток, а й різноманітність природних ресурсів, різноманіття та важливість різних аспектів життя, таких як знання, досвід, соціальні зв'язки.

Етимологічний аналіз підтвердив, що корінь «багат» вказує на «великий наділ» або «долю», що додає значущості до розуміння терміна.

Українська мова, як флективна, надає можливість ретельного дослідження слова та його походження. Ми також розглянули синонімічний ряд поняття багатства та визначили ключові лексеми, за допомогою яких може вербалізуватися цей концепт.

На основі аналізу 93 фразеологізмів нами було визначено основні семантичні групи. Аналіз показав, що вони відображають соціальні відмінності, підходи до витрачання грошей, а також наголошують на важливості моральних цінностей і здоров'я та розглядають багатство як зайвий привід для проблем. Загалом, дослідження висвітлює українське уявлення про багатство в його соціокультурному контексті. Було виявлено, що українська культура часто сприймає багатство як негативне явище. Це можна пояснити такими факторами, як:

1. Нерівність та несправедливість в розподілі багатства.
2. Нерозуміння та неприязнь до багатих.
3. Переконавання, що багатство часто є результатом нечесних справ.
4. Важливість цінностей скромності в українській культурі.

У багатьох українських фразеологізмах зустрічається згадка про їжу, обід чи їстівні звичаї. Зокрема, фразеологізми, які містять згадки про їжу, обід чи їстівні звичаї, можуть символізувати важливість базових життєвих потреб в українській культурі. Це може відзначати, що багатство не повинно бути тільки матеріальним, але й проявлятися в забезпеченні харчуванням та комфортом, що робить суспільство більш гідним та щасливим.

Було встановлено, що діти виступають ключовим елементом у контексті багатства. Фразеологізми активно асоціюють дітей як символ життя та продовження роду, водночас висвітлюючи труднощі та радості виховання в контексті матеріального благополуччя. Діти у цих висловах фігурують як важка ноша для бідних, що несе труднощі в обставинах обмеженого матеріального ресурсу. Водночас, багатство чи його відсутність може полегшити виховання, але

також призвести до інших викликів та перспектив. Українська фразеологія відображає глибокий культурний та соціальний вимір, де діти є не лише сповненим смислу елементом сімейного життя, але й нематеріальним багатством.

Українські фразеологізми, що вербалізують концепт БАГАТСТВО, часто використовують антитези для вираження протиставлення багатих і бідних. Це відображає реалії соціальної нерівності та непорозуміння між різними соціальними групами. Вживання сполучника «а» у цих фразеологізмах підкреслює контраст між становищем багатих і бідних, а також відображає конфліктні відносини між ними.

Крім того, можна додати, що негативне сприйняття багатства в українській культурі може бути пов'язане з такими факторами, як:

- Історична традиція. В українській історії часто багатство асоціювалося з владою та експлуатацією. Це призвело до формування негативного ставлення до багатих, як до представників панівного класу.
- Релігійні вірування. Християнська традиція вчить, що багатство є джерелом гріха та спокус. Це також може сприяти негативному сприйняттю багатства в українській культурі.
- Соціальні умови. В сучасній Україні існує значна соціальна нерівність. Це може посилювати відчуття невдоволення серед бідних, які бачать, як багаті живуть у достатку, нехтуючи потребами інших.

Ці фактори, разом з тими, що були зазначені в основних висновках, дають більш повне уявлення про те, чому багатство в українській культурі часто сприймається з негативним відтінком.

Розуміння та аналіз фразеологізмів, що вербалізують концепт БАГАТСТВО, може пролити світло на сприйняття суспільством багатства, його ролі в культурі, а також відносин між соціальними групами. Дане дослідження може сприяти покращенню взаєморозуміння в суспільстві щодо уявлень про багатство, нерівність, соціальну справедливість та етичні питання, пов'язані з ними, а також сприяє загальній соціокультурній грамотності. Розуміння нюансів вживання даних

фразеологізмів в свою чергу допоможе студентам та майбутнім викладачам і перекладачам вдало передавати емоційні відтінки іншомовних текстів.

ВИСНОВКИ

У цьому дослідженні було проведено аналіз фразеологічних одиниць в китайській та українській мовах, які відображають концепт БАГАТСТВО.

У першому розділі було досліджено концепти як ключові ментальні одиниці, які лежать в основі мовної комунікації і відображають узагальнені уявлення про світ. Концепти є фундаментальними для нашого розуміння світу, вони взаємодіють з розумом, пам'яттю, культурою та психікою, відображаючи складність сприйняття реальності кожним із нас.

У цьому розділі було також досліджено вербалізацію концептів, яка є процесом перетворення абстрактних ідей у зрозумілі мовні вислови. Цей процес тісно пов'язаний з культурними та соціокультурними контекстами, відображає культурні цінності та спосіб мислення суспільства. Метафори грають важливу роль у цьому процесі, допомагаючи конкретизувати абстрактні концепції та роблячи їх зрозумілими для нас.

Ми встановили, що вербалізація концептів не лише відображає мовні аспекти, але й відкриває глибокий зв'язок між мовою, культурою та інтелектуальним розвитком людини. Вона формує наше сприйняття світу та є важливим етапом у розвитку нашого мовлення та мислення.

У другому розділі нами було досліджено методи, які науковці застосовують під час вивчення концептів. Кожен метод має свої переваги та використовується залежно від завдань дослідження та наявних даних. Серед найважливіших методів вивчення концептів виділено компонентний аналіз, асоціативний експеримент і фреймовий аналіз. Ці методи допомагають глибше розуміти природу концептів та їхні взаємозв'язки з культурними та соціальними аспектами.

Ми також встановили, що концептуальний аналіз є важливим інструментом у дослідженні концептів, дозволяючи зрозуміти їхню структуру та вплив на мовний вираз у різних контекстах. Цей метод вимагає комплексного підходу та

використання різноманітних джерел даних, включаючи словникові дефініції, асоціативні експерименти та інші методи з психології та соціології.

У цьому розділі було досліджено фразеологізми в китайській і українській мовах, зосереджуючись на фразеологічних одиницях типу чен'юй в китайській мові та приказках та прислів'ях із концептом багатства в українській мові. Визначено, що фразеологічні одиниці типу чен'юй виявилися найбільш поширеними у китайській мові. Також проведено аналіз методів дослідження концепту БАГАТСТВО в китайській і українській літературі, в результаті чого було вирішено продовжити дослідження концепту БАГАТСТВО на основі фразеологічних одиниць чен'юй в китайській та українській мовах, використовуючи методи етимологічного, лінгвокультурного, контекстуального та компонентного аналізу. Цей комплексний аналіз допоміг не лише у розумінні поверхневих значень слова «багатство», а й глибокому осмисленні його культурних та історичних відтінків у різних культурних контекстах.

У третьому розділі даного дослідження ми провели аналіз лексеми «багатство» в китайській мові та встановили, що воно може виражатися двома основними способами:

1. Слово «财富» (cáifù) означає цінну річ чи ресурс, щось, що має цінність для людей. Воно може включати гроші, майно, навички та знання.
2. Слово «财产» (cáichǎn) вказує на фінансове багатство та майно. Воно включає в себе грошові засоби та матеріальні цінності, які належать державі, колективу або особистій власності, а також цивільні права та обов'язки.

На основі дефініцій двох понять ми виділили 2 основні ознаки концепту БАГАТСТВО в китайській мові – цінність і гроші. У зв'язку з цим було проаналізовано ряд семантично пов'язаних термінів, що відображають різноманітні аспекти багатства в китайському суспільстві, а саме 丰富, 富贵, 富裕, 富足, 财宝, 钱财, 金钱, 有钱, 宝贝, 珍宝, 宝藏, визначено різноманітні аспекти багатства, такі як матеріальне та духовне багатство, цінність, достаток, володіння грошима, культурні

та історичні скарби, власність, статус, цінні речі, скарби, природу та приховані ресурси.

Аналіз лінгвокультурологічних особливостей концепту БАГАТСТВО у китайській мові на основі аналізу 92 фразеологізмів, які відображають різне значення багатства, дозволило виділити кілька семантичних груп. Перша група відображає позитивне ставлення до багатства, розглядаючи його як інструмент успіху, щастя та влади в суспільстві. Друга група вказує на негативні аспекти багатства, асоціюючи його із корупцією та втратою моральних цінностей.

У китайських фразеологізмах використовують антитези для вираження складних ідей, які створюють контраст між матеріальними та духовними цінностями. Багатство може бути сприйняте як джерело щастя та процвітання, але також може викликати негативні явища, такі як жадібність і корупція. Ці антитези показують внутрішню боротьбу людства між бажанням накопичувати матеріальні блага та потребою в духовних цінностях та гармонії. Це відображає різноманіття поглядів на багатство в китайській культурі та підкреслює важливість збалансованого підходу до цього поняття.

У четвертому розділі дослідженні було проаналізовано лексему «багатство» та її синонімічний ряд в українській мові і на основі дослідження 93 фразеологізмів з вербалізованим концептом багатство виявлено, що в українській культурі багатство часто сприймається негативно. Це може бути спричинене історичними, релігійними та соціальними факторами. Ми також визначили основні семантичні групи фразеологізмів, які висвітлюють соціальну різницю, відмінності в підходах до витрачання багатства та важливість моральних цінностей і здоров'я, а також розглядають багатство як зайвий привід, який може призвести до додаткових турбот.

Наш аналіз показав, що українське суспільство відноситься до багатства з певною неприязністю та сумнівами. Це відображається у використанні фразеологічних одиниць, де багатство часто асоціюється з нерівністю, несправедливістю та непорозумінням між соціальними групами.

Порівняльний аналіз вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологічних одиницях китайської та української мов дозволяє виявити як спільні риси, так і відмінності у сприйнятті цього поняття в обох культурах. До спільних рис можна віднести те, що в обох культурах багатство не обмежується лише матеріальними благами. Вони включають нематеріальні цінності, такі як знання, мудрість, сім'я, дружба та навички тощо. Наприклад, 金友玉昆 jīnyǒuyùkūn і *заліз у багатство – забув і братство*. Китайський фразеологізм вказує на близькі дружні стосунки, які порівнюються з дорогоцінними каменями – золотом та яшмою. В українському підкреслюється важливість братерства та жаль за його втратою.

В обох мовах присутня згадка міфологічних істот чортів (有钱能使鬼推磨 yǒu qián néng shǐ guǐ tuī mò і *багатому і чорт гроші носить*). Це слугує метафорою для вираження ідеї, що гроші мають велику силу і вплив, і навіть щось надприродне, як чорт, готове виконати бажання багатого. Використання образу чорта може вказувати на те, наскільки сильно і навіть незвичайно здатність багатства задовольняти потреби та побажання вважається в обох культурах. Ці вирази визначають багатство як могутню силу, здатну подолати труднощі або забезпечити всілякі зручності. Такий підхід до багатства може відображати культурні вірування щодо значення матеріальних благ і їхнього впливу на життя людини.

Українська мова частіше виражає негативні аспекти багатства, зазначаючи на його негативний вплив на моральні цінності. Українське суспільство в основному сприймає багатство з негативним відтінком, пов'язаним із нерівністю, нечесним здобутком та владою. Українська фразеологія часто сприймає багатство як негативне явище з таких причин: нерівність і несправедливість у розподілі багатства в суспільстві (*бідний носить, що може, а багач — що хоче*), відсутність розуміння і неприязнь до людей, які мають велике майно (*як багатий, так і клятий*), переконання, що багатство часто надходить в результаті нечесних справ або використання влади (*багатому і чорт гроші носить*), важливість цінностей скромності і простоти в українській культурі (*не бажай синові багатства, а бажай розуму*).

У китайській культурі сприйняття багатства більш різноманітне: фразеологізми відображають як його негативний вплив (наприклад, корупція), так і позитивні аспекти (успіх та процвітання). У китайській культурі багатство вважається не лише матеріальною цінністю, а й важливою моральною якістю, яка пов'язана з чесністю, щедрістю та справедливістю, а також з історичними та культурними артефактами і природою і врешті-решт з сімейними цінностями. Фразеологічні вирази свідчать, що справжнє багатство можливе лише за умови чесних фінансових справ та готовності допомагати іншим (仗义疏财 zhàngyì shūcái – бути щедрим у допомозі нужденним). Крім того, багатство розглядається як щось, що впливає на всю націю та має важливе значення для благополуччя громадян і загального розвитку країни (国富民安 guó fù mǐn ān – багата країна – щасливий народ). Однак у китайській культурі існують негативні відтінки у сприйнятті багатства. Фразеологізми підкреслюють небезпеку жадібності та втрати моральних цінностей через гроші, а також негативні наслідки безтурботності та безпринципної здобичі багатства (爱财如命 ài cái rú mìng – любити гроші більше за життя).

У китайській культурі багатство часто сприймається як показник успіху та соціального статусу, і бажання досягнути високого ступеня матеріальної забезпеченості вважається важливим і часто використовується в якості побажань (长命富贵 chángmìng fùguì – довгих років і достатку). Натомість українська культура більш спрямована на цінності, які виходять за межі матеріальних благ, і наголошує на внутрішній гармонії (*не родись багатий та вродливий, а родись при долі та щасливий*).

Китайська культура розглядає багатство як колективний ресурс, який призначений для підвищення благополуччя всього народу (富国安民 fù guó ān mǐn – багата країна – щасливий народ), тоді як в українській культурі багатство часто розглядається як індивідуальний досягнутий статус або надбання (*багатства з собою до гробу ніхто ще не взяв*).

У багатьох українських фразеологізмах відзначається згадка про їжу, обід або їстівні звичаї (багатий їсть, коли що схоче, а вбогий – коли що трапиться). Це можна пояснити тим, що українське суспільство насичене традиціями, пов'язаними з їжею, яка відіграє важливу роль у щоденному житті. Їжа є ключовим аспектом українського способу життя і має символічне значення у прислів'ях, виражаючи заможність, комфорт, щастя та багатство. Люди з високим соціальним статусом можуть собі дозволити розкішні страви і отримують від них задоволення, тоді як менш забезпечені люди змушені вибирати більш скромні варіанти. У китайській культурі ця асоціація не була помічена, де багатство натомість може представляти більш широкий спектр цінностей, включаючи культурні, суспільні та історичні цінності. У китайській культурі багатство у свою чергу може бути пов'язане з охороною країни і збереженням традиційних цінностей, а також природою і культурними артефактами. Цей аспект відсутній в українському сприйнятті багатства.

Цей порівняльний аналіз свідчить про різноманітність сприйняття концепту БАГАТСТВО у китайській та українській культурах та підкреслює важливість культурних контекстів у формуванні значень та асоціацій з цим поняттям.

Дослідження вербалізації концепту БАГАТСТВО у фразеологічних картинах світу китайської та української мов виявило цікаві схожості і відмінності в сприйнятті та вираженні цього поняття в обох культурах. Отримані результати можуть бути корисні для дослідників, викладачів, перекладачів та культурологів, які цікавляться вивченням культурних відмінностей та взаєморозумінням між культурами. Отримані результати можуть мати таке практичне застосування:

1. Міжкультурна комунікація та переклад: отримані знання про різницю у сприйнятті концепту БАГАТСТВО можуть бути корисні при перекладі та адаптації текстів з однієї мови на іншу, допомагаючи зберегти і передати культурні нюанси.

2. Навчання мови та культурологія: матеріали дослідження можуть використовуватися у навчальних програмах для вивчення культурних відмінностей та розвитку культурологічного розуміння студентів.

3. Міжкультурні тренінги та семінари: результати можуть бути використані у тренінгах для підвищення міжкультурної компетентності в бізнесі, освіті та громадському житті.

4. Дослідження в галузі соціології та психології: вивчення різниці у сприйнятті багатства може допомогти розуміти соціокультурні та психологічні аспекти цього поняття у різних суспільствах.

У зв'язку з цим ми виділили такі основні напрями подальших досліджень:

1. Порівняння з іншими культурами: подальше порівняння сприйняття багатства у фразеологічних одиницях інших культур може розширити розуміння цього поняття в глобальному контексті.

2. Дослідження впливу культурних факторів: вивчення того, як культурні, історичні та релігійні чинники впливають на сприйняття багатства, може розкрити глибші аспекти цієї теми.

3. Емпіричні дослідження: проведення анкетувань та спостережень над сприйняттям багатства в різних культурах може надати конкретні дані для подальших аналізів.

4. Вивчення впливу глобалізації: дослідження того, як глобалізація впливає на сприйняття багатства в різних культурах, може розкрити нові тенденції та зміни в цьому понятті.

РЕЗЮМЕ

财富一直以来都吸引着不同历史时期和文化背景的人们的关注，因为它决定了个人和整个社群的生活质量、社会地位和机会。在当今世界，由于全球化、经济动荡和社会文化价值观的变化，关于财富的标志和观念也在发生变化。

研究财富观念在不同文化和语言中的表达，有助于揭示不同文化和语言对这一观念的看法。这有助于理解社会是如何通过语言和表达方式来传达自身的价值观和观点的。

语言中有一种表达和固定特定观念、观念或形象的工具，即成语。成语常常具有隐喻或象征意义，使得它们在传达特定观念的本质方面特别有效。因此，它们可以在语言中创建多层次的联想和色彩，有助于更好地揭示和理解某一观念。

研究中文和乌克兰语中表达“财富”观念的成语是非常有意义的，因为它有助于更好地理解不同文化对这一观念的看法。它还揭示了语言的特点，并促进了跨文化交流。尽管学者们对这个观念非常感兴趣，但在这个领域仍然有许多方面有待研究，特别是在当今中国和乌克兰，价值观正在发生变化，新的世界观正在形成。

本研究的目的在于探讨中文和乌克兰语中表达“财富”观念的成语，以及它们的词汇与语义特点。为了实现研究目的，制定了以下科学任务：

1. 分析语言学和其他学科中“观念”观念的理论基础；
2. 描述现代语言学中研究观念及其在语言中表达的现代方法；
3. 对比分析中文和乌克兰语中词汇“财富”的词源和成分，以发现它们在两种文化语境中的来源和结构；
4. 研究表达“财富”观念的成语在现代中文和乌克兰语中的词汇与语义特点；
5. 比较分析中文和乌克兰语中表达“财富”观念的成语，以发现两种语言中在表达这一观念方面的共同点和差异。

研究材料包括 92 个中文成语，其中包含了“财富”观念，并且在乌克兰语中也有 93 个成语，这些成语在其语义中也包含了这一观念。

在本研究中，本人完成了所有设定的目标，从而得到了以下结果：

乌克兰语更多地强调了财富的消极方面，指出了它对道德价值观的负面影响。乌克兰社会主要以与不平等、不正当获取和权力相关的负面色彩来看待财富。在中国文化中，对财富的看法更加多样化：成语既反映了它的负面影响（例如腐败），又反映了其积极方面（成功和繁荣）。在乌克兰语中，财富经常与食物联系在一起，这可能象征着基本生活需求的重要性。在中国文化中，这种联系没有被觉察到，财富可能代表更广泛范围的价值观，包括文化、社会和历史价值观。在中国文化中，财富可能与国家安全和传统价值观的保护相关联。这一方面在乌克兰人看待财富时是不存在的。

这种比较分析显示了中文和乌克兰文化对“财富”观念看法的多样性，并强调了文化背景在塑造该观念的意义和联想方面的重要性。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Академічний тлумачний словник (1970—1980) Словник української мови: в 11 томах. — Том 1, 1970. — 799 с.
- Баран Я., Зимомря М. *Теоретичні основи фразеології* : навчальний посібник. - Ужгород : Ужгородський державний університет, 1999. - 176 с.
- Борисенко К. О. Структурні особливості фразеологічних виразів у китайській мові : курсова робота з китайської філології / К. О. Борисенко ; наук. кер. А. О. Самаркіна ; Київ. нац. лінгв. ун-т. - К., 2023. - 34 с.
- Булавська А. Б. Вербалізація концепту «багатство» в китайській лінгвокультурі (на матеріалі фразеологізмів чен'юй) : курсова робота з китайської філології / А. Б. Булавська ; наук. кер. А. О. Нижегородцева ; Київ. нац. лінгв. ун-т. - К., 2023. - 37 с.
- Дружевич В. А. Вербалізація концепту ЩАСТЯ в сучасній китайській мові: кваліфікаційна робота магістра з філології / В. А. Дружевич; наук. кер. Х. Б. Мелько; Київ. нац. лінгв. ун-т. - К., 2021. - 102 с.
- Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 1: А–Г / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. — К.: Наукова думка, 1982. – 632 с.
- Єфименко, О. Є. Концепт СТЕП в українській мові : словникова, текстова і психолінгвістична парадигма [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О.Є. Єфименко. – Х., 2005. – 19 с.
- Жаботинська С. Принципи лінгвокогнітивного аналізу і феномен полісемії. Проблеми загального, германського та слов'янського мовознавства. До 70-річчя професора В. Левицького. Чернівці: Книга ХХІ, 2008. 357–368 с.
- Заньковська Г. Методи дослідження концептів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2015. № 19. Том 2. С. 102–104.

- Корольова Т. Ченьюї та особливості їх перекладу / Тетяна Корольова, Юлія Стоянова // Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: Міжнародний журнал. – Випуск 5. – Харбін : Харбінський інженерний університет, 2019. – С. 20-21.
- Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2010. – 464 с.
- Краснобаєва-Чорна Ж. В. Класифікаційні параметри концепту ЖИТТЯ / Ж.В.Краснобаєва-Чорна // Лінгвістичні студії : [зб. наук. пр. / уклад. А. Загнітко]. –Донецьк : ДонНУ, 2007. – Вип. 15. –С. 48–54.
- Краснобаєва-Чорна Ж. В. Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту ЖИТТЯ в українській фраземіці) // Українська мова. – 2009. – №1. – С. 41-52.
- Куцик, О. (2013). Прислів'я і приказки з ономастичним компонентом як лінгвокультурні тексти (на матеріалі російської та української мов). *Рідне слово в етнокультурному вимірі*, (2013), 176-186.
- Мартинюк А.П. Перспективи дискурсивного напрямку дослідження концептів / А.П. Мартинюк // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2009 (б). – № 837. – С. 14–18.
- Мельничук, О. Д. (2006) Концепти як елементи семантики тексту. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (29). pp. 207-210.
- Молодь України – 2017 / Результати соціологічного дослідження – Тернопіль : ТОВ «Терно-граф», 2017. – 72 с.
- Полюга, Л. М. Словник синонімів української мови [Текст] / Л. М. Полюга. — 2-е вид. — Київ : Довіра, 2006. – 477 с.
- Полюга Л.М. Словник українських морфем [Текст] : близько 40 000 слів / Л. М. Полюга. - Л. : Світ, 2001. - 446 с.
- Полюжин М.М. Типологія й аналіз концептів / М.М. Полюжин // Іноземна філологія. – 2009. – Вип. 121. – С. 80–89.

Приказки та прислів'я про багатство. Відновлено з <https://vislovi.in.ua/prykazky-ta-prysliv-ya-pro-bagatstvo/>

Розвод Е. Методи дослідження лінгвокультурних концептів. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2015. № 4. С. 91–96.

Селіванова О. Концептуальний аналіз: проблеми та принципи // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія „Лінгвістика”: Зб. наук. праць. — Херсон: Вид-во ХДУ, 2006. — Вип. 4. — С. 194–197.

Селіванова О. Проблеми концептуального моделювання в сучасних мовознавчих студіях // Лінгвістичні студії: Зб. наукових праць. — Черкаси-Брама-Україна. — 2006. — Вип. 2. — С. 7–13.

Слухай Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії концепту як мовно-культурного феномену. Мовні і концептуальні картини світу : збірник наукових праць. Київ. 2002. С. 462–470.

Ставчук Н. В. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики. Проблеми лінгвістики й методики викладання мов у контексті входження України у європейський простір: матеріали І Міжн. Інт.-конф. (Умань, 9 квітня 2020 р.). Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2020. С. 46–53.

Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 711 с.

Терещенко Л. Концепти БАГАТСТВО та WEALTH як виразники ціннісних домінант англійської та української лінгвоспільнот. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. 4 (28). С. 38–44.

Українсько-китайський словник / проф. Шуп Чен, Інститут лексикографії Хейлунцзянського університету. — Пекін: Вид. Шан'у Іншугуань, 1990. — 584 с.

Федічев О. Є. "Чен юй" як найпоширеніший вид фразеологізмів у китайській мові / Федічев, О. Є. // Українська орієнталістика : [збірник наукових праць]. - 2006. - Вип. 1. - С. 84-90.

- Шевченко Л. Методика концептуальних досліджень. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. 2012. Випуск 9. С. 52–56.
- Штолцер, Ю. Ю. Теорія Фреймового аналізу [Текст] / Ю. Ю. Штолцер // Матеріали щорічної підсумкової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземної філології ДВНЗ "Ужгородський національний університет", 26 лютого 2019 року. – Ужгород : ТОВ "Поліграфцентр "Ліра", 2019. – С. 85-87.
- Arievitch & Haenen, 2005 Arievitch, I. M., & Haenen, J. P. (2005). Connecting sociocultural theory and educational practice: Galperin's approach. *Educational Psychologist*, 40(3), 155-165.
- Dennett, D. C. (1991). *Consciousness explained*. (P. Weiner, Illustrator). Little, Brown and Co.
- Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive linguistics: An introduction*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Geeraerts, D. (1997). *Diachronic Prototype Semantics: A Contribution to Historical Lexicology*. Amsterdam: John Benjamins.
- Geertz, Clifford. (1973). *The interpretation of cultures : selected essays*. New York: Basic Books.
- Howie, P. M., Woods, C. L., & Andrews, G. (1982). Relationship between covert and overt speech measures immediately before and immediately after stuttering treatment. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 47, 419–422.
- Jarrar, Mustafa & Maria, C & Dongilli, Keet. (2006). Multilingual verbalization of ORM conceptual models and axiomatized ontologies.
- Jones, S. (2009). The neuropsychology of covert and overt speech: implications for the study of private speech in children and adults. In Winsler, A., Fernyhough, C., Montero, I., editors. *Private Speech, Executive Functioning, and the Development of Verbal Self-Regulation*, pp. 69–80, Cambridge: Cambridge University Press.

- Kant, I. (2003). *Critique of pure reason* (M. Weigelt, Trans.). Penguin Classics.
- Rudzka-Ostyn, B. (Ed.). (1988). *Topics in cognitive linguistics*. Amsterdam: John Benjamins.
- Sapir, E. (1921). *Language: An Introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt, Brace & World Inc., 33-35.
- Sapir, E. (1931). Conceptual categories in primitive languages. *Science*, 74, 578.
- Smaglii, V. (2022). КОМПЛЕКСНИЙ КОНЦЕПТ Word / Language / Speech з позицій дуального мовознавства. *Львівський філологічний часопис*, (9), 199-204.
- Traugott, E. C., & Trousdale, G. (2013). *Constructionalization and Constructional Changes*. (Oxford Studies in Diachronic and Historical Linguistics; No. 6). Oxford University Press.
- Wierzbicka A. *Semantics, Culture, and Cognition: Universal Human Concepts in Culture-Specific Configurations*. - New York: Oxford University Press, 1992. – 464 p.
- 海词汉语词典: <https://dict.cn/>
- 汉语大字典 (汉典) / 李格非主编. — 成都 : 四川辞书出版社, 湖北辞书出版社, 1996.
- 贺红霞. 汉语成语在认知语言学理论上的理解 / 西安电子科技大学人文学院英语系, 陕西西安, 2010.
- 马国凡. 成语//熟语丛书. - 呼和浩特: 内蒙古人民出版社, 1978. - 343 页.
- 刘焯, 傅小兰. (2005). *概念组合的理论模型*. 心理科学进展. 13(1): 17-26.
- 刘佐艳. 论俄汉语中的“金钱”、“财富”观念, 2006, 第 62 页.
- 王春华. 概念的结构. - 《逻辑与认知》电子期刊 2004 年第 3 期, 第 9 页.
- 新华字典: <http://xh.5156edu.com/>
- 杨明天. 观念的对比分析: 以俄汉具有文化意义的部分抽象名词为例 / 杨明天著. - 上海: 上海译文出版社, 2009. 372 页. 第 60 页.
- 在线成语词典: <http://www.dffyw.com/cy/>

ДОДАТКИ

1. 爱财如命 ài cái rú mìng – любити гроші більше за життя;
2. 年富力强 nián fù lì qiáng – у розквіті сил;
3. 不义之财 bù yì zhī cái – нечесно нажите багатство;
4. 过路财神 guò lù cái shén – люди, що керують фінансовими справами;
5. 非分之财 fēi fèn zhī cái – багатство, здобуте нечесним шляхом;
6. 民殷财阜 mín yīn cái fù – щирість – запорука багатства;
7. 临财不苟 lín cái bù gǒu – відповідально ставитися до грошей;
8. 积财千万，不如薄技在身 jī cái qiān wàn, bù rú bó jì zài shēn – замість того, щоб накопичувати майно, краще освоїти певні навички;
9. 见财起意 jiàn cái qǐ yì – загорітися недобрими думками при виді багатства;
10. 殫财竭力 dān cái jié lì – губити людські та матеріальні ресурси;
11. 多财善贾 duō cái shàn gǔ – за наявності міцної матеріальної основи будь-яка справа легко дається;
12. 财运亨通 cái yùn hēng tōng – великий успіх у фінансових справах;
13. 谋财害命 móu cái hài mìng – полювати за чужими грошима;
14. 酒色财气 jiǔ sè cái qì – згубні звички;
15. 力殫财竭 lì dān cái jié – вичерпувати сили і майно;
16. 廉可寄财 lián kě jì cái – чесність може забезпечити багатство;
17. 劳民伤财 láo mín shāng cái – губити людські та матеріальні ресурси;
18. 民穷财尽 mín qióng cái jìn – повне зубожіння країни;
19. 民穷财匮 mín qióng cái kuì – повне зубожіння країни;
20. 富贵浮云 fù guì fú yún – багатство та шана;
21. 输财助边 shū cái zhù biān – надсилати кошти на оборону [державних] кордонів;

22. 生财之道 shēng cái zhī dào – знайти спосіб заробітку грошей;
23. 疏财仗义 shū cái zhàng yì – бути щедрим у допомозі нужденним;
24. 食亲财黑 shí qīn cái hēi – егоїстичний і жадібний;
25. 人财两空 rén cái liǎng kōng – і люди, і багатство втрачені (обр. у знач.: зазнати подвійних втрат, втратити все відразу);
26. 人为财死，鸟为食亡 rén wèi cái sǐ, niǎo wèi shí wáng – люди гинуть у гонитві за багатством, птахи гинуть у гонитві за їжею;
27. 助边输财 zhù biān shū cái – охороняти кордони шкодить казні;
28. 图财害命 tú cái hài mìng – вбити заради грошей;
29. 贪夫徇财 tān fū xùn cái – жадібна людина готова віддати і життя заради багатства;
30. 万贯家财 wàn guàn jiā cái – великий статок;
31. 富贵显荣 fù guì xiǎn róng – багатство і слава;
32. 仗义疏财 zhàng yì shū cái – бути справедливим та безкорисливим;
33. 安富尊荣 ān fù zūn róng – забезпечений та шановний;
34. 富贵逼人 fù guì bī rén – багатство і пошана самі валяться на голову;
35. 富国安民 fù guó ān mǐn – багата країна та спокійний народ;
36. 富贵不能淫 fù guì bù néng yín – не спокуситися ні багатством, ні почестями;
37. 国富民安 guó fù mǐn ān – багата країна, щасливий народ;
38. 辞富居贫 cí fù jū pín – відмовитись від багатства;
39. 国富兵强 guó fù bīng qiáng – багата країна з сильною армією;
40. 国富民丰 guó fù mǐn fēng – багата країна, заможний народ;
41. 长命富贵 cháng mìng fù guì – довгих років і достатку;
42. 多文为富 duō wén wéi fù – навчання – це багатство;
43. 富贵骄人 fù guì jiāo rén – багатий і гордовитий;
44. 富国强兵 fù guó qiáng bīng – збагачувати країну та зміцнювати армію;

45. 富在知足 fù zài zhī zú – бути багатим - знати почуття міри;
46. 劫富济贫 jié fù jì pín – грабувати багатих і роздавати гроші бідним;
47. 荣华富贵 rónghuá fùguì – багатство та знатність;
48. 民富国强 mín fù guó qiáng – добробут народу та могутність держави;
49. 为富不仁 wéi fù bù rén – жадібний і жорстокий;
50. 繁荣富强 fán róng fù qiáng – процвітання та могутність;
51. 丰富多彩 fēngfù duōcǎi – різноманітний;
52. 人寿年丰 rénshòu niánfēng – багатство та довголіття;
53. 有钱能使鬼推磨 yǒu qián néng shǐ guǐ tuī mò – коли є гроші, можна и чорта змусити жорна крутити;
54. 有钱有势 yǒu qián yǒu shì – багатий та впливовий;
55. 爱钱如命 ài qián rú mìng – любити гроші як життя;
56. 不名一钱 bù míng yī qián – не мати ні гроша за спиною;
57. 日食万钱 rì shí wàn qián – жити на широку ногу;
58. 青钱万选 qīng qián wàn xuǎn – один з тисячі;
59. 见钱眼开 jiàn qián yǎn kāi – очі горять при виді грошей;
60. 裕民足国 yù mín zú guó – заможний народ – країна в достатку;
61. 万选青钱 wàn xuǎn qīng qián один з тисячі;
62. 钱可通神 qián kě tōng shén – гроші можуть і богів рухати (гроші вирішують усе);
63. 食日万钱 shírìwànqián – проїдати за день по десять тисяч монет (обжиратися);
64. 一钱不落虚空地 yī qián bù luò xū kōng dì – ретельний підрахунок та точний облік, ретельно підраховувати; економно і обачливо;
65. 一钱不值 yī qián bù zhí – не варто ні копійки;

66. 饮马投钱 yìn mǎ tóu qián – кинути [у річку] медяк у сплату за водопою (обр. про надмірну чесність);
67. 爱如珍宝 ài rú zhēn bǎo – любити як скарб;
68. 宝山空回 bǎoshānkōnghuí – дійти до золотих гір, але повернутися ні з чим;
69. 席丰履厚 xí fēng lǚ hòu – підстилка багата, міцна (обр. про багату спадщину, хороше місце, заможне життя);
70. 长林丰草 chánglín fēngcǎo – густі ліси та розкішні трави; ліси і луки (також обр. у знач.: лоно природи);
71. 丰衣足食 fēng yī zú shí – бути ситим та одягненим; жити в достатку; достаток;
72. 珠宫贝阙 zhūgōngbèiquè – перлині зали та перламутрові палати (обр. у знач.: шикарні, величні інтер'єри);
73. 丰亨豫大 fēngxiǎngyùdà – достаток і радість;
74. 珠光宝气 zhūguāng bǎoqì – розкішно одягнений, виблискує коштовностями;
75. 文房四宝 wénfáng sìbǎo – чотири коштовності робочого кабінету (пензель, туш, папір і тушкова; зр. у знач.: письмове приладдя);
76. 临潼斗宝 lín tóng dòu bǎo – мірятися скарбами, як у Ліньтуні (обр. в знач. хвалитися своїм багатством);
77. 无价之宝 wújià zhī bǎo – безцінний скарб;
78. 奇珍异宝 qízhēn yì bǎo – рідкісна цінність;
79. 倾家荡产 qīngjiā dàngchǎn – пустити по світу сім'ю та промотати все майно;
80. 金科玉律 jīnkē yùlǜ – золоті розділи та яшмові параграфи (обр. непорушний закон, золоте правило);
81. 暮夜怀金 mù yè huái jīn – таємне хабарництво;
82. 金相玉质 jīnxiàng yùzhì – золота зовнішність і яшмова сутність (обр. в знач.: прекрасний, бездоганний, благородний виглядом і душею);

83. 管鲍分金 guǎn bào fēn jīn – дружба настільки близька, що можна ділитися багатством;

84. 金兰之友 jīnlán zhī yǒu – близькі друзі;

85. 契若金兰 qì ruò jīn lán – близькі друзі;

86. 家书抵万金 jiāshū dǐ wànjīn – лист з дому дорогого стоїть (обр.);

87. 金玉良言 jīn yù liáng yán – дорогоцінні слова, мудрі вислови, афоризми, золоті слова; мудра порада, слухна пропозиція;

88. 金玉良缘 jīnyù liángyuán – ідеальний шлюб;

89. 金友玉昆 jīnyǒuyùkūn – молодший брат – золото, старший – яшма (обр. про добрих братів);

90. 烈火见真金 lièhuǒjiàn zhēnjīn – вогонь розкриває справжнє золото (друг пізнається в біді);

91. 璞玉浑金 púyùhúnjīn – неочищене золото (обр. у знач.: чистий, невігадливий);

92. 希世之宝 xīshì zhī bǎo – найцінніший скарб.

1. Багатий бідного не знає.

2. Багатий їсть, коли що схоче, а вбогий – коли що трапиться.

3. Багатий не любить дати.

4. Багатий усім брат, а хто нічого не має, того ніхто не знає.

5. Багатий хитрий на гроші, а бідний на видумки.

6. Багатий ходить до бідного літом, а бідний до багатого взимі.

7. Багатий не дивиться, чим убогий живиться.

8. Багатому – щастя, убогому – діти.

9. Багатому життя, а бідному виття.

10. Багатому завжди празник.

11. Багатому і в будень свято, а вбогому і на паску піст.

12. Багатому і під гору вода тече, а бідному в долині треба криницю копати.

13. Багатому і чорт гроші носить.
14. Багатому свято, а бідному діла багато.
15. Багатому чорт дітей колише.
16. Багатому чорти й горох молотять.
17. Багатому щастя, а вбогому трясця.
18. Багатство від смерті не спасе.
19. Багатство дме, а бідування вдвоє гне.
20. Багатство ум родить, а бідність і той, що був, губить.
21. Багач гроші збирає, а чорт калитку шиє.
22. Багач їсть у середу лучче, як бідний у Великдень.
23. Багач не відає, що бідний обідає.
24. Багач норовить, як би бідного з ніг збить.
25. Багач ся дивує, чим бідний діти годує.
26. Багач чуже загрибає, бо своєму ліку не знає.
27. Багачеві прибилъ, а біднякові загибель.
28. Бідний з праці аж рветься, а багатому черево дметься.
29. Бідний носить, що може, а багач – що хоче.
30. Бідняк робить, а багачеві родить.
31. Від багача не жди калача.
32. Всяк знає, як багач дбає: не своїм горбом.
33. Гроші йдуть до багатого, а злидні до бідного.
34. Доки багат, доти й сват.
35. Дурень багатий, так і слово його в лад.
36. За багачем сам чорт з калачем.
37. З дужим не борись, а з багатим не судись.
38. Збагатів Кіндрат – забув, де його брат.
39. Заліз у багатство – забув і братство.
40. Знають сусіди, що їсть багач по обіді.
41. Не бажай синові багатства, а бажай розуму!

42. Не родись багатий та вродливий, а родись при долі та щасливий.
43. Не родись багатий, а родись щасливий.
44. У багатого багато калача – діти плачуть, у бідного нічого немає – діти скачуть.
45. Хоч живеш у багатстві, а старцювать не зарікайся.
46. У багатого живіт росте, а в бідного – горб від роботи.
47. Як багатий, так «здоров був!», а як бідний – «бувай здоров!».
48. Як багатий, так і клятий.
49. Як бідний плаче, ніхто не бачить, а багатий скривиться – усяк дивиться.
50. Якби не був свинуватий, то би не був багатий.
51. Тонути (потопати) в розкошах.
52. Купатися в золоті (в розкошах).
53. Яка заможність, така й скупість.
54. Я твоє багатство переживу, а ти мого вбожества не переживеш.
55. Хто має гроші – всюду хороший.
56. Хоч у голові пусто, аби грошей густо.
57. Совісті менше – грошей більше.
58. Не порівняєш гори з долиною, а багатого з убогим.
59. І чорт багато грошей має, а в болоті сидить.
60. Багатого за стіл саджають, а убогого і так випроваджують.
61. Багатого і серп голить, а убогого і бритва не хоче.
62. Багатому й гріхи прощають, а вбогого і так козають.
63. Багатому й під гору вода тече, а бідному і в долині треба криницю копати.
64. Багатому чорт діти колише, а бідному щипає аби плакало.
65. Багатому чорт діти колише, а вбогий і няньки не найде.
66. За багатими жнивами приходять марнотратство, а за бідними – ощадність.
67. Так розбагатіла, що поли дерла, а спину латала.
68. Багатого й теля з теля, а в бідного одна корова, та й та ялівка.
69. Найбільше багатство – здоров'я.

70. Не з багатством жить, а з людиною.
71. Багачева правда гірше брехні.
72. Багатства з собою до гробу ніхто ще не взяв.
73. Багатство затемнює пам'ять про Бога.
74. Багатство здобув – має багато приятелів, а зубожіння випробовує їх.
75. Багатство і слава не загоять ушкодженого сумління.
76. Багатство одного є руїною десятиох.
77. Без гроша – слава нехороша.
78. Зайві гроші – зайва турбота.
79. Менше грошей – менше клопоту.
80. Був би мішок, а гроші будуть.
81. Бути біді, так трапилися гроші на стегні.
82. Багачам за гроші і гроби хороші.
83. Не все те золото, що блищить.
84. Гріхів багато, та й грошей досхочу.
85. Не нас гроші заробляють, а ми їх.
86. Не по грошах товар.
87. Гроша ламаного не варто.
88. Багач боїться, а бідний журиться.
89. Гроші йдуть до грошей.
90. Гроші не пахнуть.
91. Гроші рахунок люблять.
92. Гроші – крила.
93. Гроші: вода.